

Analýza rizikovosti a úlohy Horské služby v IZS na Jesenicku

Veronika Kašparová

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav krizového řízení

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Veronika Kašparová

Osobní číslo: L11210

Studijní program: B3909 Procesní inženýrství

Studijní obor: Ovládání rizik

Forma studia: prezenční

**Téma práce: Analýza rizikovosti a úlohy horské služby
v integrovaném záchranném systému na Jesenicku**

Zásady pro vypracování:

- 1. Posouzení současného stavu činnosti Horské služby ČR a její struktura**
- 2. Analýza současných úloh Horské služby na Jesenicku**
- 3. Návrh opatření na snížení rizik v horském terénu na Jesenicku**

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] SKŘEHOT, Petr a Jan BUMBA. Prevence nehod a havárií. 1. vydání. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, 2009, 595 s. ISBN 978-80-86973-73-9.

[2] ŠENOVSKÝ, Michail, Vilém ADAMEC a Zdeněk HANUŠKA. Integrovaný záchranný systém: Management záchranných prací. 2. vydání. Ostrava, 2007. ISBN 978-80-7385-007-4.

[3] ŠENOVSKÝ, Michail a Vilém ADAMEC. Právní východiska krizového managementu: Management záchranných prací. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007. ISBN 80-86634-67-1.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce:

RNDr. Zdeněk Šafařík, Ph.D.

Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce:

21. února 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

9. května 2014

V Uherském Hradišti dne 21. února 2014

prof. PhDr. Ivo Barteček, CSc.

děkan

doc. PhDr. Ferdinand Mazal, CSc.

ředitel ústavu

ABSTRAKT

Předmětem této bakalářské práce je poukázat na existenci Horské služby, jako jedné ze složek integrovaného záchranného systému (IZS), která vykonává záchrannou činnost v nepřístupném horském terénu. V teoretické části je popsána historie Horské služby, její úkoly a organizační členění. Jedna z kapitol je zaměřena na IZS a vzájemnou spolupráci právě s Horskou službou. Praktická část je zaměřena na identifikaci a ohodnocení rizik, která se vyskytují v horských oblastech. V závěru práce je popsáno společné praktické cvičení Horské služby a Policie ČR.

Klíčová slova: Horská služba, záchranný tým, pátrací akce, nebezpečí, riziko, IZS, lavina, mimořádná událost

ABSTRACT

The aim of this bachelor thesis is to point out the importance of the Mountain Rescue Service as part of the Integrated Rescue System (IRS), which organises and carries out rescue and search actions in rough mountain terrain. The theoretical part describes history, tasks and organizational structure of the Mountain Rescue Service. In addition to this, it also focuses on the IRS and mutual cooperation within IRS. The practical part focuses on identification and assessment of risks which appear in the mountain areas. The thesis also describes mutual training operation of the Mountain Rescue Service and the Police Department.

Keywords: Mountain Rescue, rescuer, rescue team, search operation, danger, risk, IRS, avalanche, emergency

Poděkování:

Ráda bych na tomto místě poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce RNDr. Zdeňku Šafaříkovi, Ph.D. a dále bývalému náčelníkovi HS ČR Mgr. Milanu Graciasovi a profesionálnímu členovi p. Mirku Černému za vynaložené úsilí a ochotné poskytnutí důležitých informací a rad. Mé poděkování také patří rodině a blízkým, kteří mě podporovali po celou dobu studia. Bez jejich pomoci by tato bakalářská práce nevznikla.

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v archivu Fakulty logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval/a samostatně a použitou literaturu jsem citoval/a. V případě publikace výsledků budu uveden/a jako spoluautor/ka
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti dne 9.5.2014

.....
podpis studenta/ky

OBSAH

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	
1 HISTORIE HORSKÉ SLUŽBY.....	11
1.1 PRVNÍ PRONIKÁNÍ A OSÍDLOVÁNÍ HORSKÝCH OBLASTÍ.....	11
1.2 HORSKÁ SLUŽBA V POVÁLEČNÉM OBDOBÍ.....	12
1.3 ROZVOJ HORSKÉ SLUŽBY V ZAHRANIČÍ.....	13
1.3.1 SJEDNOCENÍ ČECHŮ A SLOVÁKŮ	13
1.3.2 SLOVENSKO	14
1.3.3 POLSKO	14
1.3.4 RAKOUSKO	16
2 PŘEHLED SOUČASNÉHO STAVU HORSKÉ SLUŽBY ČR.....	18
2.1 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA HORSKÉ SLUŽBY ČR.....	19
2.2 ÚKOLY HORSKÉ SLUŽBY ČR.....	21
2.3 PREVENTIVNÍ ČINNOST HORSKÉ SLUŽBY ČR.....	22
2.4 VYBAVENÍ HORSKÉ SLUŽBY ČR.....	23
2.4.1 LETNÍ OBDOBÍ.....	23
2.4.2 ZIMNÍ OBDOBÍ.....	23
2.5 KYNOLOGIE.....	24
3 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM.....	26
3.1 ZÁKLADNÍ POJMY	26
3.1.1 ZÁCHRANÁŘ JAKO OSOBNOST.....	28
3.1.2 VYHLEDÁVÁNÍ A VYPROŠTOVÁNÍ RANĚNÝCH A POSTIŽENÝCH OSOB	29
3.2 ZÁKLADNÍ SLOŽKY IZS	29
3.3 OSTATNÍ SLOŽKY IZS.....	30
3.4 SPOLUPRÁCE SLOŽEK IZS.....	30
3.4.1 KOOPERACE HORSKÉ SLUŽBY A IZS.....	31
3.5 FINANCOVÁNÍ IZS	31
3.5.1 FINANCOVÁNÍ HORSKÉ SLUŽBY ČR.....	32
4 LEGISLATIVNÍ RÁMEC	34
5 CÍLE A METODIKA	35
5.1 CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	35
5.2 METODY BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	35

5.2.1	SBĚR DAT.....	35
5.2.2	ANALYTICKÁ METODA „PNH“	35
5.2.3	SWOT ANALÝZA.....	35
PRAKTICKÁ ČÁST		
6	OBLAST JESENÍKY	37
6.1	HISTORIE JESENICKÉ OBLASTI.....	37
6.2	OKRSEK HORSKÉ SLUŽBY NA HORNÍ MORAVĚ	39
6.2.1	OBEC DOLNÍ MORAVA	39
6.2.2	PROFIL ÚZEMÍ OBCE DOLNÍ MORAVA	40
6.3	HORSKÁ SLUŽBA, OBLAST JESENÍKY	40
6.3.1	STANICE HORSKÉ SLUŽBY NA HORNÍ MORAVĚ	42
6.3.2	VLASTNÍ POPIS STANICE.....	42
6.3.3	VLASTNÍ ČINNOST STANICE.....	45
6.4	ANALÝZA RIZIKOVOSTI.....	45
6.4.1	FYZICKÉ PRVKY	45
6.4.2	PŘÍRODNÍ PRVKY	48
6.4.3	ANALYTICKÁ METODA „PNH“	50
6.4.4	SWOT ANALÝZA.....	52
6.5	STATISTIKA ZÁSAHŮ	54
7	PRAKTICKÉ CVIČENÍ HORSKÉ SLUŽBY	59
7.1	ODBORNÁ PŘÍPRAVA, VÝCVIK A CVIČENÍ	59
7.2	METODIKA VÝCVIKU.....	59
7.2.1	ORGANIZACE VÝCVIKU.....	60
7.2.2	SPOLEČNÝ VÝCVIK POLICISTŮ A HORSKÉ SLUŽBY.....	60
	ZÁVĚR	63
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	65
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	69
	SEZNAM OBRÁZKŮ	70
	SEZNAM TABULEK.....	71
	SEZNAM GRAFŮ	72
	SEZNAM PŘÍLOH.....	73

ÚVOD

Horská služba má za sebou dlouholetou historii. Již v roce 1850 vznikla koncesovaná služba průvodců a nosičů, kteří své služby nabízeli za úplat. První organizovaná záchranná akce proběhla v zimním období 1900. První záchranná organizace – Horská služba – se zrodila v květnu 1935, jejíž činnost byla pozastavena světovými válkami. Po osvobození Československa, v roce 1945 byla její činnost opět aktivizována. Většina veřejnosti vnímá horskou službu jako strážce bezpečnosti turistů v horských oblastech, nicméně její úloha a spektrum činnosti jsou mnohem širší.

V rámci bakalářské práce na téma Analýza rizikovosti a úlohy Horské služby v IZS na Jeseníku je kladen důraz na posouzení současného stavu Horské služby, představit ji jako jednu ze složek integrovaného záchranného systému a zanalyzovat rizika v horských oblastech. Toto téma jsem si vybrala také z důvodu, že se jedná o oblast, kde má Horská služba dlouholetou tradici a především mám k této oblasti velice blízko. Horská záchranná služba Jeseníky byla založena již 21. května 1948.

V první kapitole je stručně popsán historický vývoj, vznik a rozvoj Horské služby v České republice i v zahraničí. Druhá část je věnována hlavním úkolům, posláním a povinnostem HS. V rámci kapitoly je definována její organizační struktura a postavení. Třetí kapitola se zaměřuje na integrovaný záchranný systém. Popisují začlenění HS do systému a jejich vzájemnou spolupráci. Ve čtvrté části práce je rozebrán legislativní rámec Horské služby. V páté kapitole je popsán cíl a zvolená metodika práce.

V praktické části jsem se zaměřila na představení oblasti Jeseníků a Dolní Moravy a působení Horské služby právě v těchto místech. Jsou zde uvedena fakta o stanici Horské služby na Horní Moravě. Popis samotné stanice a její personální a materiální vybavení. Další část pojednává o rizicích na horách. I když se české hory neřadí mezi velehory, existují zde rizikové faktory ohrožující zdraví a životy turistů jak v létě, tak v zimě. Poslední kapitola popisuje praktické cvičení zaměřené na spolupráci HS a Policie při pátrací akci, kterého jsem se zúčastnila. V závěru práce jsou shrnuty nejdůležitější poznatky práce, vyhodnoceny stanovené cíle a dosažené výsledky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE HORSKÉ SLUŽBY

Hory. Výraz pojící se neodmyslitelně s lidmi. Na straně jedné je to patrná propast z dosud nepoznaného horského prostředí a v člověku vyvolávala určité obavy, na straně druhé i respekt k majestátným obrům tyčícím se nad jejich domovy. V dávných dobách se lidé domnívali, že hory jsou sídlem bohů. Bázeň opadávala postupně z potřeby využít hory ve svůj prospěch, ať již z praktického hlediska, či jen rekreačně. Začala převyšovat smělost. Zmizel strach a člověk se odvážil proniknout do hor. Primárně se jednalo o lovce zvěře. Ti se vydávali do nebeských výšin, ukořistit jedinečné a nevídané úlovky. Byly to hlavně vzácné kožešiny, které se staly velmi luxusní komoditou v nížinách. Nerostné suroviny a drahé kovy byly vábidlem pro zlatokopy a dřevorubci přicházeli za těžbou dřeva. Další odvážlivce lákaly vzácné a léčivé bylinky. Bezpečnostní rizika stoupala s těmito aktivitami a počítali se první oběti na životech, také právě díky pozvolnému rozvoji turismu a volnému přístupu výletníků bez průvodců a jakýchkoliv znalostí nebezpečných zákoutí hor. [1]

1.1 První pronikání a osídlování horských oblastí

Lidé si postupně začali stavět obydlí v horách. Značně obtížná přístupnost terénu přinutila obyvatele hor k využití hojného lokálního zdroje, čímž bylo dřevo, k výstavbě svých chýší – tzv. *bud*. Ty sloužily jako příbytky prvním osadníkům letních Krkonoš a začalo se jim říkat „*budaři*“. Se stále větší oblibou turismu vznikají boudy s celoročním provozem, například 1811 Petrovka, 1830 Labská bouda, 1847 Obří a další.

Kruté klimatické podmínky nikterak neulehčovaly život v horách. Náhlé změny počasí, sněhové vánice a bouře, to vše přinutilo obyvatele Krkonoš ke značení cest ke svým domovům v místech, kde nebyla jiná možnost orientace, vysokými kůly zapíchnutými do sněhu. Sloužily místo orientačních bodů, které ležely pod přikrovem sněhu. Zvyklost tyčového značení, se zachovala dodnes. Navzdory těmto podmínkám mířilo do hor více a více lidí. Ať už se jednalo o motivy materiálního charakteru, nebo jen obdiv nad krásami horské přírody. Horský pobyt byl však často výsadním právem majetnějších vrstev obyvatelstva. Za zrod *koncesované služby průvodců a nosičů* je považován fakt přicházejících návštěvníků jak v létě, tak v zimě a jejich touha podívat se na neznámá a nová místa. Služba vznikla v roce 1850 a byla podmíněna znalostí první pomoci a byla poskytována za úplatu.

K horské turistice přibýlo nové sportovní odvětví – lyžařství. V roce 1888 tak vznikl lyžařský kroužek v Praze. Klub českých turistů (dále jen „KČT“) je asociace pro podporu návštěvnosti hor. Tento spolek byl zřízen v Praze dle modelu Pohorské jednoty Radhošť. Hlavním posláním KČT tedy bylo rozvíjet turistický ruch v horských oblastech. Navzdory špatné ekonomické situaci před 1. světovou válkou, lyžování dosáhlo velmi vysoké úrovně. Postupně se dostávalo do všech horských oblastí a dokonce se pořádaly první závody, například 1899 u chaty „Švýcárna“ v Jeseníkách. V roce 1903 byl založen *Svaz lyžařů v Království českém*, který se také významně podílel na rozvoji lyžařství.

S novou sportovní aktivitou na horách stoupala úrazovost a vzešla nutnost poskytování první pomoci postiženým lidem. První řízená záchranná akce proběhla v zimě v roce 1900 v Krkonoších. Zásahu se zúčastnili dobrovolní členové hasičského sboru ze Špindlerova Mlýna. Byly zde prvně použity transportní pomůcky, konkrétně kanadské sáně.

Dne 24. března 1913 se v Krkonoších konal závod na 50 km. Jedněmi z účastníků byli i Bohumil Hanč a jeho dobrý přítel Václav Vrbata. Tehdy je zastihla sněhová bouře. Vrbata propůjčil svému kamarádovi část vlastního oblečení. Bylo mu více než jasné, že dává v sázku vlastní život. Bohužel, při této tragické události oba zahynuli. Od té doby se 24. březen slaví jako *Den Horské služby v České republice*. [2]

V roce 1934, ještě před začátkem zimního období, vznikl samostatný záchranný sbor v Krkonoších, který ustanovil okresní hejtman ve Vrchlabí. Toto uskupení bylo samostatnou skupinou o šesti oddílech (oddíly učitelů lyžování, oddíly hasičů a oddíly sportovní). Zima šest samostatných oddílů perfektně prověřila, a proto 12. května 1935 byl založen Výkonný výbor záchranné služby v Krkonoších. Tak se zrodila první záchranná organizace – Horská záchranná služba. Po rozporném a nejednotném řízení byla jednotná Horská služba v Krkonoších nadále v čele s předsedou, okresním hejtmanem, který řídil Horskou službu (dále jen „HS“). [3, 4]

1.2 Horská služba v poválečném období

S koncem 1. světové války se začíná rozvíjet lyžařství a společně s tím stoupá i počet zimních návštěvníků v horách. Jako přímá úměra s rostoucí návštěvností přibývá i četnost úrazů a tragických nehod. V důsledku čehož vyvstala potřeba zajištění bezpečnosti a pomoci běžným turistům i sportovcům.

Po příchodu 2. světové války bylo působení Horské služby zčásti přerušeno. Avšak k obnově činností došlo už v září 1945. Postupně začaly vznikat stanice Horské služby po celém území českého státu: v roce 1948 vznikla Horská záchranná služba v Jeseníkách a na Šumavě, 1949 v Orlických horách, 1951 v Beskydech. Proces zrodu poboček Horské záchranné služby byl dokončen v roce 1954, kdy byla stanovena stanice Horské záchranné služby v Jizerských horách. Jednotné stanovy Horské záchranné služby byly schváleny v roce 1951, o tři roky později došlo ke spojení s Tatranskou horskou službou. Horská služba byla začleněna do Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport. V roce 1957 byl tento výbor zrušen a Horská služba se stala součástí Československého svazu tělesné výchovy. Horská služba byla přijata za člena Mezinárodní federace záchranných služeb (IKAR) v roce 1967. Struktura a organizace HS byla po roce 1969 federalizována a nový statut byl schválen v roce 1986 jako společenská organizace.

Počátek občanského sdružení Horské služby České republiky byl v roce 2001 a vytvořil se tak jeden právní subjekt. Toto sdružení financovalo Ministerstvo zdravotnictví ze svého rozpočtu. Jednotlivá ministerstva, pro která Horská služba České republiky vyvíjela činnosti, během roku 2004 dospěla k ujednání, že Horskou službu České republiky bude řídit resort Ministerstva pro místní rozvoj v rámci podpory cestovního ruchu. [2, 3, 4]

1.3 Rozvoj Horské služby v zahraničí

1.3.1 Sjednocení Čechů a Slováků

Sjednocení dvou největších záchranných organizací v našem společném státě, Horské záchranné služby a Tatranské horské služby se uskutečnilo 1. prosince 1954. Konstitovala se tak Horská služba s celostátním působením. V té době začal obrovský rozmach HS, vznikly oblastní komise HS a obměnil se členský odznak. Československý svaz tělesné výchovy nahradil v roce 1957 Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport a pod jeho vedení patřila HS v celé republice.

Kontakty se zahraničními partnery, především z alpských zemí mají mimořádný význam. Nastolilo se mezinárodní značení lyžařských cest a sjezdových tratí a začalo se užívat SOS telefonů a radiostanic. Pravidelná setkávání na konferencích a kongresech IKAR a také úspěšné prezentování na Mezinárodním symposiu ve Vysokých Tatrách v prosinci 1967, kde se mimo jiné řešila otázka právního postavení záchranných služeb a bezpečnost na

horách, mělo za následek, že 22. června 1968 v Italských Alpách na chatě Mon Lino přijali HS ČSSR za řádného člena mezinárodní organizace IKAR, vedle dalších záchranných složek v Evropě. [5]

1.3.2 Slovensko

Počátky formování HS na Slovensku (popíšeme si oblast Vysokých Tater) sahají až do roku 1873, kdy byl založen *Uhorsko karpatský spolok (MKE)*. Na první schůzi se diskutovala témata ohledně prevence a horské vůdcovské a záchranné službě. Ze spolku MKE vznikla 28. prosince 1913 *Tatranská dobrovoľná záchranná komisia pri Uhorskom turistickom zväze*. Načež navázala v roce 1921 jednotná celostátní organizace KČT. Žádost o vznik samostatné Tatranské horské služby byla podána 17. listopadu 1948. Následovalo přijetí do mezinárodní organizace IKAR. [6]

Obrázek 1: Znak Slovenské Horské služby [Zdroj: www.hzs.sk]

1.3.3 Polsko

Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (Tatranská dobrovolnická záchranná služba, dále jen „TOPR“) zahajuje svoji činnost v červnu 1909. Kvůli ekonomickým problémům byla TOPR dne 22. června 1927 připojena k organizaci *Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego* (Tatranská polská společnost, dále jen „PTT“). Během roku 1937 je TOPR pořadatelem mnohých kurzů horské záchrany a zároveň je tento rok velice bohatý na vznik nových oddílů *Zimowe Górskie Pogotowie* (zimní Horská záchranná služba) v horských oblastech Polska. V průběhu 2. světové války vykonávají *Ratownicy tatrzańscy* (tatranští záchranaři) svou činnost v nacistickém režimu pod názvem "*Tatra-Bergwacht*". Po skončení

2. světové války se změnila polská hranice, což vedlo ke ztrátě mnoha horských oblastí ve Východních Karpatech. Rozvíjí se i spolupráce s českou zemí. Od roku 1945 působí *Grupa Karkonoska* (dále jen „GOPR“), což je sdružení, které se zabývá záchranou lidských životů jak na polské, tak české straně Krkonoš, Jizerských hor a Krušných hor. Momentálně se jejich vyškolený personál skládá ze 150 záchranářů, k dispozici mají 4 jeepy Land Rover Defender, 2 osobní automobily, 5 čtyřkolek a 6 sněžných skútrů. Později je GOPR rozdělena na dvě části, a sice Grupa Karkonoska a Wałbrzysko- Kłodzka. PTT provází existenční problémy a je vynakládáno značné úsilí na jeho záchranu. V roce 1957 se účastní na mezinárodním shromáždění IKAR ve Švýcarsku a později, v roce 1968, je přijato za řádného člena. [7, 8]

Obrázek 2: Znak Polské Horské služby [Zdroj: www.gopr.pl]

Obrázek 3: Znak Grupy Karkonoskie [Zdroj: www.gopr.org]

1.3.4 Rakousko

Dne 19. listopadu 1862 byla založena *Österreichischen Alpenvereines* (rakouská alpská asociace, dále jen „OeAV“). Cílem sdružení bylo šířit znalost Alp, podporovat lásku k nim a usnadnit dostupnost a cestování v horách. V očích mnoha členů nebyl dostatečně splněn účel sdružení. Chtěli se více zaměřit na praktické činnosti. Víze byla v partnerské spolupráci s obyvateli hor, v hledání míst pro relaxační pobyty lidí z měst. Za těmito účely se budovalo ubytování v chatách, nové trasy, školili se horští průvodci a tiskly se mapy.

V roce 1869 byl založen *Deutschen Alpenverein* (německý alpský svaz, dále jen „DAV“). Označení „deutsch“ sdružovalo všechny německy mluvící oblasti střední Evropy. Východní Alpy měly označení jako „Deutsche Alpen“. DAV byl organizován decentralizovaně – od severního Německa až po Jadran vznikaly samostatné okrsky. O rozvoj jednotlivých okrsků se staralo tamní obyvatelstvo. Úspěšnost DAV brzy vedl k sloučení s OeAV. Výsledkem byl v roce 1873 „Deutsche und Österreichische Alpenverein“ a společně tvořily až do první světové války téměř 400 jednotlivých okrsků. Prioritou v tomto období byla výstavba horských chat a cest. Součástí alpského svazu v roce 1914 bylo 319 chatek s více než 8500 lůžky. Velká část finančních prostředků byla investována do publikací (informačních a ročních věstníků), do výzkumu a kulturních aktivit. Alpský kartografický klub tvořil nejlepší mapy Alp vůbec.

Po 1. světové válce čelil Alpský svaz novým výzvám. Měl mnoho členů a ztratil značnou část oblastí v Jižním Tyrolsku a také okrsky v postoupených územích. Zájem o alpské země vedl k rozšíření legislativních opatření k zachování „originality a krásy vysokých hor“. Pro podporu mládeže zajišťoval Alpský svaz kulturní a nové volnočasové aktivity. Dokonce se podílel na společenských aktivitách i v příhraničních oblastech. Po 2. světové válce začala obtížná cesta k obhájení právního postavení. Zachování existence Alpského svazu se dostalo k projednání Ústavnímu soudu. Výrok zněl, provést částečnou reformu ve vybraných okrscích. V roce 1951 se svaz vrátil ke starému názvu *Österreichischen Alpenvereines*. Působení OeAV podporuje ekonomický rozkvět, obnovu životních podmínek a lidé opět směřují svoji pozornost k volnému času a trávení dovolené na horách.

V devadesátých letech byl svět sportu na horách mnohem pestřejší díky novým sportovním trendům. Nejvýznamnější byl vývoj sportovního lezení na přírodních skalách i umělých stěnách. Velmi oblíbené bylo zdravotní cvičení v přírodě. Dnes společnosti OeAV, DAV

a Alpenverein Südtirol (jižní tyrolský alpský klub) navzájem spolupracují. Sídlo OeAV je v Innsbrucku. [9]

Obrázek 4: Znak Rakouské Horské služby [Zdroj: www.koralpe.at]

2 PŘEHLED SOUČASNÉHO STAVU HORSKÉ SLUŽBY ČR

Výlet horskou scenérií bývá za hezkého počasí bezpečný. Jenže, padne-li neočekávaně mlha, turisté s nesprávnou výstrojí mohou ztratit orientaci v krajině kolem sebe a jejich cesta nabere špatný směr do nejnebezpečnějších míst hor. Ale i zkušeným a kvalitně vytrénovaným horským záchranářům s náležitou výbavou, se stávají nehody. K četným zraněním, nejčastěji se jedná o zlomeniny dolních a horních končetin, dochází při lyžování. Za velké nebezpečí je považováno lyžování mimo vyznačené trasy a sjezdovky.

Každý člen Horské služby je povinen znát dokonale svůj úsek, být vynikající lyžař a horolezec a ovládat poskytování první pomoci. Důležitá je i spolupráce se středisky Horské služby v blízkém okolí a se členy dalších záchranných složek.

Horská služba je speciálně zaměřená záchranná organizace. Díky více než padesátileté existenci, disponuje zkušenostmi získanými ze záchranných prací v nejobtížnějších klimatických podmínkách a prostředích, která jsou těžce dostupná pro technické prostředky a mnohdy i pro samotné záchranáře. HS má k dispozici speciální záchranářskou techniku, výbavu, výstroj a vyškolené experty – profesionální záchranáře i dobrovolníky.

Horská služba má zastoupení, v rámci mezinárodní asociace IKAR, v některé z následujících komisí: zdravotnická komise, lavinová komise, letecká záchrana a pozemní záchrana. V praktické působnosti také využívá vědomostí a zkušeností bezpečnostní části německého spolku DAV. Ten se přes třicet let zabývá otázkou smrtelných nehod na horách. [2, 10]

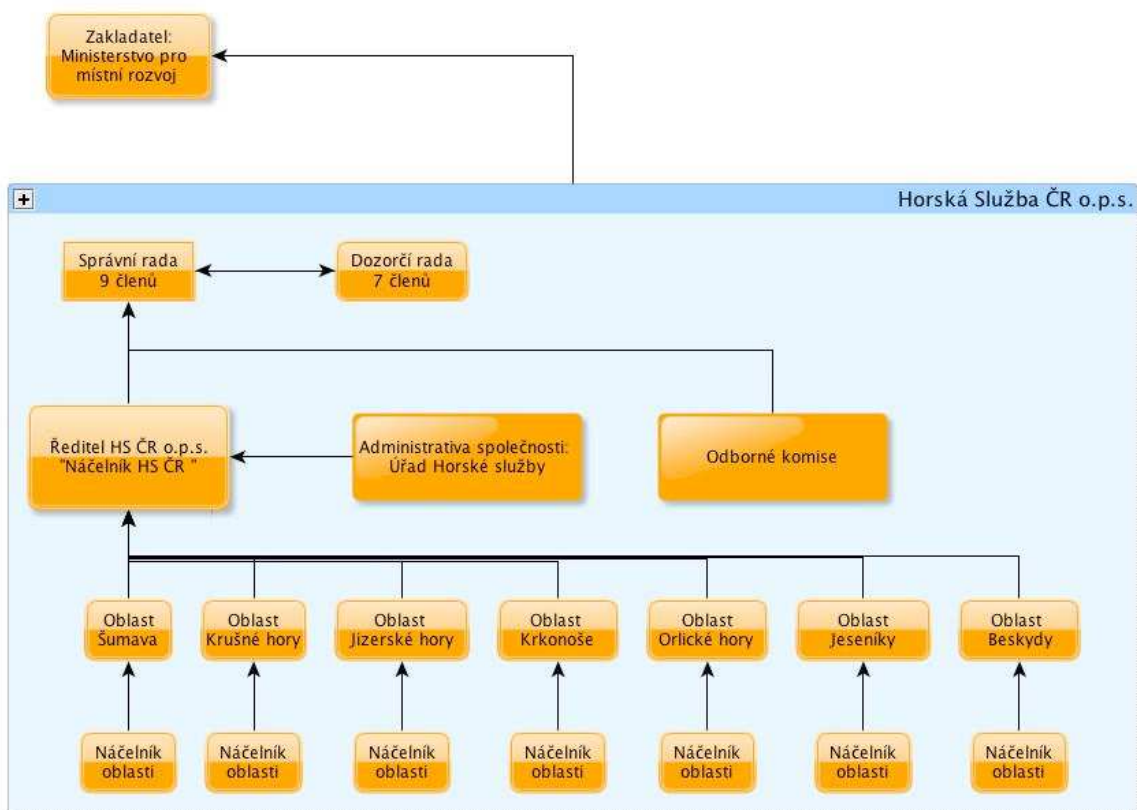
Obrázek 5: Znak Horské služby ČR [Zdroj: www.hscr.cz]

2.1 Organizační struktura Horské služby ČR

Horská služba ČR je složena ze dvou úzce kooperujících institucí. Úkoly a poslání zabezpečují společnými silami v rámci statutu obou organizací.

1. Horská služba ČR, o. p. s.

Obecně prospěšná společnost (dále jen „společnost“), jejímž zřizovatelem je od roku 2006 Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen „MMR“) na základě usnesení Vlády ČR číslo 827 ze dne 1. září 2004. MMR volí statutární orgán Horské služby ČR, o. p. s., jímž je Správní rada složená z 9 členů (mají tříleté funkční období). Zajištění celoročního provozu a činnosti HS mají na starost členové, jež jsou zaměstnanci společnosti. K 31. prosinci 2012 byl celkový počet stálých zaměstnanců 72. Konkrétní rozložení bylo následovné: Šumava 10, Jizerské hory 8, Krušné hory 9, Krkonoše 17, Beskydy 9, Orlické hory 5, Jeseníky 11, Praha 2 a posledním členem se počítal náčelník Horské služby ČR, o. p. s.

Obrázek 6: Schéma Horské služby ČR, o. p. s. [Zdroj: www.hscr.cz]

Okrsek tvoří v dané horské oblasti základní organizační článek HS ČR. V jeho čele stojí vedoucí. Je volen a odvoláván členy v daném okrsku.

Oblastí se rozumí vyšší organizační celek. Zajišťuje samostatně výkon působnosti HS v dané horské oblasti. Tvoří ji jednotlivé okrsky v příslušné horské oblasti. Vedoucím pracovníkem je náčelník oblasti.

Rada oblasti je řídicí orgán oblasti, složený z vedoucích okrsků a náčelníka oblasti. Řeší řádné plnění úkolů dobrovolných členů v působnosti HS ČR na území oblasti a plnění usnesení Rady HS ČR. Představitelem je předseda Rady oblasti. Je volen a odvoláván členy Rady oblasti.

Komise HS, kterými jsou lékařská, metodická, materiálová a technická. Jejich úkolem je řešení odborné problematiky.

Valná hromada je nejvyšší orgán HS ČR, o. p. s.

2. Horská služba ČR, o. s.

Občanské sdružení, jehož členy jsou dobrovolní pracovníci HS. Doplnují tak stav profesionálních záchranářů. Občanské sdružení čítá na 470 dobrovolných členů. Ti zajišťují činnost HS především ve dnech pracovního volna. Slouží víkendové služby, zastupují stálé zaměstnance v době dovolené či nemoci a do služby nastupují i přes Vánoční svátky. Dále jsou nápomocni při pátracích akcích v málo přístupném terénu, při vykonávání záchraných a likvidačních prací po postihnutí území živelnou pohromou, apod. Dříve bylo občanské sdružení financované z rozpočtu Ministerstva zdravotnictví. Od roku 2004 je v garanci Ministerstva pro místní rozvoj.

Od roku 2007 má Horská služba ČR působnost v sedmi horských oblastech: Krkonoše, Šumava, Jizerské hory, Krušné hory, Beskydy, Orlické hory a Jeseník. Pro každou oblast je přesně vyměřená spádová hranice. Hlavní úřad Horské služby sídlí v Praze. Zde je zajišťována veškerá administrativní činnost zabývající se personálními a ekonomickými záležitostmi. Jednatel HS je ředitel, který jedná samostatně a řídí společnost i z provozního hlediska. Sídlem HS ČR je Špindlerův Mlýn. [11, 12, 13]

2.2 Úkoly Horské služby ČR

Horská služba ČR především provádí tyto úkoly:

- Organizaci a vykonání záchranných a pátracích akcí v horském prostředí;
 - Poskytování první pomoci a následný převoz zraněných;
 - Zajišťování podmínek pro bezpečnost návštěvníků hor;
 - Spolupráci při vydávání a rozšiřování preventivně-bezpečnostních nařízení;
 - Instalaci a servis údržby výstražných a informačních zařízení;
 - Zabezpečuje provoz záchranných a ohlašovacích stanic HS;
 - Podávání informací veřejnosti o povětrnostních a sněhových podmínkách na horách a opatřeních HS k zajištění bezpečnosti na horách;
 - Spolupráci s orgány veřejné správy, ochrany přírody, životního prostředí a dalšími institucemi;
 - Monitorování úrazovosti a následně vypracuje rozbor, proč k úrazu došlo a navrhne a doporučí opatření ke snížení;
 - Hlídkování na hřebenech, sjezdových tratích a v pohotovostních službách na stanicích HS;
 - Lavinová prevence;
 - Proškolení a přípravu svých členů a čekatelů;
 - Kooperaci s ostatními záchrannými složkami a to jak v tuzemsku, tak i v zahraničí.
- [14]

Co dělají záchranáři HS v létě? Takovou otázku si pokládá mnoho návštěvníků hor, když se zimní sezóna chýlí ke konci. Členové HS jsou vnímáni lidmi především v zimě. Důvodem je vyšší procento viditelnosti mužů v červené uniformě, právě v tomto období, kdy řeší až 80% z celkových zásahů. Výčet úloh v letní sezóně je odlišný, ale i přesto je neméně časově náročný a důležitý. Stejně jako v zimní sezóně, tak i v letní, záchranáři ošetřují zraněné turisty. Provádí úkony, které z různých důvodů nelze vykonávat v zimě. Jde zejména o:

- Údržbu všech prostředků užívaných k záchraně v terénu i sjezdových tratí (svozná prostředky, čtyřkolky, sněžné skútry, opravy a údržbu budov HS);
- Opravu poškozeného tyčového značení;
- Účast na odborných seminářích pro členy HS (probírá se materiálová obnova, novinky poskytování první pomoci a novinky v technice);
- Účast na školeních (rozšíření a zdokonalení vědomostí, které denně využívají);

- Absolvování zdravotní prohlídky se zátěžovým testem, úspěšné vykonání fyzické prověrky a účast na metodickém školení;
- Pořádání kurzů na výcvik lavinových psů;
- Probíhání výběrových řízení na pořízení nového vybavení a techniky pro potřeby HS. [15]

2.3 Preventivní činnost Horské služby ČR

Prevence, neboli účinné a včasné předcházení nepříznivého působení horského prostředí a jeho dopadům na zdraví člověka. Můžeme říci, že prevence je jedním z klíčových faktorů pro zajištění bezpečnosti lidí, kteří se pohybují na horách a je hlavním posláním HS. Horská služba vykonává prevenci na třech základních úrovních:

a) Poskytování informací

Členové HS podávají informace o nástrahách horského prostředí. Dále pořádají sezení a přednášky, na kterých pojednávají o bezpečnosti a pomocí názorných pomůcek obeznamují návštěvníky se zásadami bezpečného pohybu na horách.

b) Hlídky v terénu a pohotovostní služby

V hřebenovitých částech hor, na nejnavštěvovanějších turistických cestách a lyžařských střediscích, tedy tam, kde se objevují v hojném počtu turisté, se vyskytují i hlídky v terénu. Smyslem je okamžitá přítomnost v případě jakékoliv potřeby, poskytnutí první pomoci a transportu jak lyžařům, tak turistům, dále informování návštěvníků hor, ale i ostatních stanic HS a monitorování situace na sjezdových tratích, běžeckých a turistických cestách.

Služby pak na stanicích HS slouží především pro rychlou dostupnost člena HS k řešení úrazů a nehod v horách. Stejně tak jako hlídky v terénu, jsou služby nápomocné v poskytování informací návštěvníkům hor, komunikují pomocí vysílaček s hlídkami v terénu a ostatními stanicemi HS a v případě úrazu a následného zásahu povolají hlídku HS, obstarají nezbytné informace a podávají hlášení náčelníkovi o případných problémech a jejich řešení.

c) Výstavba a využívání zařízení k preventivním účelům

Jde o značení nebezpečných míst na horách pomocí tyčového značení a značení lavinových katastrů. [5]

2.4 Vybavení Horské služby ČR

Se vzrůstající úrovní HS, stoupá i vybavenost potřebným materiálem záchranných stanic a členů HS. K základním pomůckám, do kterých řadíme oblečení členů HS, horolezeckou a lyžařskou výzbroj, svozné saně a zdravotnický materiál, přibývají moderní prostředky pro záchranné a preventivní jednání. Sněžné skútry brázdí naše hory od roku 1967. Díky renovacím a výstavbám nových záchranných stanic a domů HS se Horská služba ČR dostala až na místo jedné z nejlépe vybavených horských služeb v Evropě. [5]

2.4.1 Letní období

V době, kdy hory nejsou pokryté sněhem, záchranářům poslouží nejlépe terénní automobil. V případě úrazu na těžce dostupném místě pro terénní vozidlo, se používá tzv. rakouský vozík. V podstatě se jedná o upravené nosítko na kolečku. K nejvážnějším zraněním a zraněním, která ohrožují základní životní funkce (poranění páteře, vnitřní zranění) je možné přivolat vrtulník letecké záchranné služby.

2.4.2 Zimní období

Největší počet zásahů HS ČR se odehrává v zimním období, čemuž odpovídá i její vybavení. Nejpoužívanějším dopravním prostředkem HS je sněžný skútr, ke kterému se dají připojit transportní saně různých typů.

2.4.2.1 Záchranářská technika

Dnešní moderní doba jde rychle kupředu a díky znamenitému vývoji techniky je ve schopnostech záchranářů provádět velmi obtížné zákroky. Komunikace probíhá pomocí mobilních telefonů a vysílaček. HS ČR používá vysílačky značky Motorola. Lavinové oblasti mají samozřejmě veškeré vybavení pro záchranu v lavině. Lavinové sondy (Ortovox & Pieps, Salewa), lavinové vyhledávače, lavinové lopaty, aj. [16, 17]

2.4.2.2 Lyže

Mobilitu v terénu členům HS ČR usnadňují skialpinistické lyže – jsou lehčí, širší a kratší než klasické lyže. Vázání je možné upravit pro chůzi i jízdu. Lze je přepínat mezi systémem pevné paty, vhodné ke sjezdovému stylu jízdy a potom volná pata, což je příhodné k běžeckému lyžování. Stoupací, dřívě tulení pásy, slouží pro výstup nahoru, kdy se na

skluznici přilepí a umožňují vystupovat do kopce. K lyžím patří skialpinistické boty a teleskopické hůlky, které slouží právě pro usnadnění pohybu v terénu.

2.4.2.3 Kanadské sáně

Mají podobu mírně zakřivené dřevěné či hliníkové desky. Okraje jsou zakončené dvěma tažnými tyčemi, tzv. „ojka“. Dále využívá různých skládacích nosítek, která záchranáři nosí na zádech. Většina transportních prostředků lze zavěsit pod vrtulník.

2.4.2.4 Záchranářský batoh

Kritický faktor při záchraně lidských životů je rychlost. Každý záchranář má proto vždy na základně nachystaný tzv. pohotovostní batoh. Obsahem tohoto zavazadla je základní zdravotnická výbava, potřebná k ošetření pacienta a poskytnutí první pomoci. Jsou zde obvazy, dlahy, resuscitační pomůcky, tišící prostředky.

2.4.2.5 Osobní ochranné pomůcky

Veškeré vybavení sloužící k ochraně zdraví záchranáře při záchranné činnosti. Například speciální oblečení, přilba, boty, stoupací železa, svítilny.

2.4.2.6 Využití letecké techniky

V horských oblastech je dnes celkem běžné používání vrtulníku letecké záchranné služby (dále jen „LSZ“). Využíván je především kvůli rychlosti transportu vážně zraněných. Dále se využívají vrtulníky Policie ČR k vyhledávání pohřešovaných. Zajišťují dopravu na laviniště, jak záchranářů, tak i případně lavinových psů. Část profesionálních pracovníků HS má kvalifikaci *letecký záchranář*. Každoročně se účastní na školeních s posádkami vrtulníků Policie ČR, jejíž osádky také členy HS proškolují z lanové techniky, slaňování a dalších. S leteckou záchrannou službou však nelze počítat v každém případě. Nepříznivé klimatické podmínky v zimních měsících častokrát neumožní samotné vzletnutí. [11, 16, 17, 18]

2.5 Kynologie

Horská služba používá mnoho technických prostředků pro záchranu v terénu a poskytnutí první pomoci. Počínaje sněžnými skútry, přes špičkovou svoznou techniku a kvalitní skial-

pinistickou a horolezeckou výzbroj, konče dalšími metodami a zařízeními, které jsou využívány k záchraně lidského života. V praxi se ukázalo nasazení čtyřnohých pomocníků jako další vynikající způsob rychlé záchrany. Proto jsou psi také častokrát nepostradatelnou součástí v týmech záchranářů. Oplývají inteligencí, dají se snadno vycvičit a mají výborný čichový smysl. Už ve středověku ve švýcarských Alpách napomáhali mnichům ve vyhledávání poutníků, kteří byli zasypáni sněhem nebo se zatoulali na neznámá místa. Ve 2. světové válce psi prokázali svou důležitou roli při vyhledávání obětí pod troskami budov, zasáhnutých nálety nepřátelských vojsk. Psí pomocníci se zprvu objevovali spíše po boku slovenských záchranářů, než těch českých. První zmínka, z roku 1955, pojednává o nasazení psa při lavinovém neštěstí v Nízkých tatrách. Systematický výcvik a výchova lavinových psů začala až v roce 1968. Impulsem byla obrovská neštěstí na polské straně Krkonoš, v oblasti Białego Jaru (19 mrtvých), a dále na Kubínské hoři, kde bylo lavinou strženo 54 turistů (6 osob usmrcených). Po vzoru alpských zemí, byla použita jejich metodika, která se začala pomalu přizpůsobovat podmínkám českých hor. Dnes, se pomoc psů využívá hlavně při pátrání po lidech postihnutých zemětřesením, nebo při závalu lavinami.

Jestliže se lavina utrhne, záchranáři s vycvičenými psy se vydávají do terénu hledat zasypané osoby. Jediný pes se svým výborným čichem dokáže zastoupit práci 20 lidí. Prozkoumá tak velkou územní plochu v témže časovém období. K nejrozšířenějším plemenům záchranářských psů se řadí především němečtí ovčáci, border kolie a labradoři. [10, 19]

3 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

V první části zákona číslo 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, je řečeno: „Pro účely tohoto zákona se rozumí a) integrovaným záchranným systémem koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.“ [20]

Stěžejním významem integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“) je spojení všech, kteří se každodenní činností podílejí na provádění záchranných a likvidačních prací s ohledem na síly a prostředky, jimiž mohou být nápomocni k řešení následků mimořádné události (záchrana osob, zvířat, majetku a životního prostředí). IZS tak koordinuje záchranné a pohotovostní služby, kam spadají hasiči, záchranné zdravotnické služby a další obecní pohotovostní komunální služby; dále bezpečnostní a ozbrojené sbory zahrnující Policii České republiky, Obecní policii a Armádu České republiky a také správní a územní úřady. IZS je tedy spíše určitým vyjádřením pravidel spolupráce, než organizací v podobě instituce. [3, 21]

3.1 Základní pojmy

Bezpečnost je stav, kdy jsou hrozby pro objekt a jeho zájmy účinným způsobem eliminovány.

- **Vnitřní bezpečnost** se pak vztahuje k hrozbám mající původ uvnitř referenčního objektu a jsou uvnitř tohoto objektu eliminovány.
- **Vnější bezpečnost** se týká hrozeb vnějšího původu a k jejich eliminaci dochází navenek prostřednictvím orientované struktury a vazeb referenčního objektu.

Krizová situace se vyhláší v případě, že běžné postupy jsou nedostačující a mimořádná událost přechází v krizovou situaci. V takovém případě je nutné vyhlásit jeden z krizových stavů k řešení vzniklého nebezpečí.

Krizové řízení je soubor řídicích činností (plánování, organizování, realizace a kontrola činností) a oprávněných orgánů k řešení krizových situací. Specializují se na analýzu a následné vyhodnocení bezpečnostních rizik.

Mimořádná událost (dále jen „MU“) je škodlivé působení sil a jevů vyvolaných přírodními vlivy, činnostmi člověka a havárie. Dochází k ohrožení života, zdraví, majetku a život-

ního prostředí. Provádí se záchranné a likvidační práce. Mimořádná událost může mít podobu globální hrozby, jako je válka. Druhá forma místního ohrožení představující epidemie, záplavy, přírodní pohromy.

Nebezpečím se stanovuje potenciální příčina či zdroj mimořádné události, objekt nebo stav vytvářející hrozbu újmy. Nebezpečí je možný „zdroj rizika“.

Riziko má abstraktní charakter. Vyjadřuje pravděpodobnost dopředu vymezené míry poškození na chráněných hodnotách nebo zájmech subjektu. Stanovený cíl může být odlišných rozměrů, než výsledek samotné události.

Záchranné práce je cílevědomé konání k odvrácení či omezení přímého působení rizik vzniklých právě mimořádnou událostí vztahující se k ohrožení života, zdraví, majetku, životního prostředí a vedou k přerušení jejich příčin.

Likvidační práce jsou činnosti vedoucí k odstranění negativních důsledků zapříčiněných mimořádnou událostí.

Technickou pomocí se rozumí poskytnutí věcných prostředků při provádění záchranných a likvidačních prací a při cvičení na příkaz velitele zásahu, hejtmana kraje, nebo starosty obce. Věcná pomoc může být vykonána zcela dobrovolně bez vyzvání, ale se souhlasem nebo vědomím velitele zásahu, hejtmana kraje, nebo starosty obce.

Osobní pomoc jsou činnosti, nebo poskytované služby při provádění záchranných a likvidačních prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmana kraje, nebo starosty obce. Osobní pomocí se pak dále rozumí pomoc poskytnutá dobrovolně bez výzvy, ale se souhlasem nebo vědomím velitele zásahu, hejtmana kraje, nebo starosty obce.

Integrace se opírá o propojení jednotlivých zdrojů a to jak materiálních, lidských, tak i právních. Na jejich základě se pak provádí záchranné a likvidační práce za účelem jejich nejefektivnějšího a nejekonomičtějšího využití.

Živelná pohroma je zapříčiněná rozmarny počasí v podobě kalamitních sněhových srážek, ledové bariéry, vichřice a prudké větrné poryvy, dlouhotrvající inverzní počasí, bouřky. [3, 20, 22, 23, 24]

3.1.1 Záchranář jako osobnost

Záchranářské povolání samo o sobě předčí ve své podstatě „normální“ zaměstnání. Je to dané hlavně velkou psychickou zátěží. Záchranáři jsou předurčení ke zvládnutí nelehkých, ba přímo obtížných až kriticky vypjatých situací. V těchto okamžicích jde především o záchranu lidského života. Musí se přizpůsobit a bezchybně odvádět svoji práci v improvizovaných podmínkách.

Ovládnutí emocí v mnohých případech, kdy budou svědky životních tragédií a tíha rozhodování právě o přežití či nepřežití pacienta bude na jejich bedrech. Často si může sáhnout na dno svých psychických i fyzických sil, proto by se záchranář měl vyznačovat psychickou a sociální zralostí, dobrou orientací v prostoru, pohotovostí, trpělivostí, nepodléhat panice. Důležitá je i kolegiálnost a spolehnutí jednoho na druhého. Současně nastupující záchranáři předpokládají, že tyto situace budou u nich na denním pořádku. Jejich posláním je přece zachraňovat lidské životy a samozřejmě chtějí být ve své profesi úspěšní a těmi nejlepšími. Z tohoto důvodu jsou tady – chtějí pomáhat lidem. Záchranář by měl mít proto takové osobnostní rysy, které mu umožní podávat náležitý výkon v odborné i psychosociální oblasti a zároveň ustát diference mezi jeho očekáváním a skutečností.

Charakteristika práce terénních záchranářů:

- Obětování času stráveného s rodinou (o svátcích) z důvodu delších pracovních směn a to jak denních, tak nočních;
- Práce v hlučném, špinavém prostředí, za nepříznivého počasí – sníh, déšť, zima;
- Nutnost improvizace v neočekávaných situacích – nic nefunguje na 100 % a je možné všechno;
- Ohrožení – záchranář dává v sázku svůj vlastní život;
- Setkávání s lidmi v tom nejhorším, ale i s nejhoršími lidmi, kteří častokrát ani nepoděkují;
- Profesionalizace – vysoké požadavky teoretických znalostí a praktických dovedností. [25]

3.1.1.1 Specifičnost práce záchranáře horské služby

V předchozích kapitolách je zmíněno, že HS ČR je výběrovou záchranářskou organizací. Nutno ještě podotknout nezdravotnickou. Na této bázi se vybírají budoucí členové, proškoluji se a vykonávají příslušné činnosti. Pro výkon služby se musí každý rok členové HS zúčastnit zátěžové zdravotní prohlídky. Obstát musí při fyzických prověrkách, které probí-

hají během letní a zimní sezóny. Horští záchranáři se každý rok účastní semináře s ortopedickou klinikou Fakultní nemocnice v Motole. Obeznamená se s inovacemi oboru zdravotní péče o pohybový aparát. Cvičí se i letečtí záchranáři. Zdokonalují se v záchraně pacienta z nepřístupných míst za pomoci transportu zavěšeného pod vrtulníkem. Konají se společná školení kynologů se psy a lavinových expertů. Trénují záchranu osob zasypaných lavinou. [11]

3.1.2 Vyhledávání a vyprošťování raněných a postižených osob

Po ohlášení nehody, je třeba urychleně učinit ohodnocení vážnosti neštěstí. Ne vždy je však rozsah nehody tak zřejmý, a proto je důležité mít tuto činnost kvalitně zorganizovanou. Tento prvotní a mnohdy i zkreslený odhad má význam obzvláště pro rozhodnutí o nutném rozsahu mobilizace vlastních prostředků, eventuálně o potřebě vyžádání pomoci od okolních oblastí. [26]

3.2 Základní složky IZS

V úvodu kapitoly je IZS popsán, jako koordinovaný postup jeho složek. Tyto složky jsou dle příslušného zákona¹ rozděleny do dvou skupin, a to na základní a ostatní složky. Mezi základní složky IZS řadíme:

- Hasičský záchranný sbor a jednotky požární ochrany zařazené v plošném pokrytí území kraje
- Policie ČR
- Zdravotní záchranný sbor

Za účelem zajištění nepřetržité pohotovosti pro příjem ohlášení vzniku MU, její vyhodnocení a následný zásah na místě MU, po celém území ČR rozmísťují své síly a prostředky.

¹ Zákon číslo 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému [20]

Jednotlivé složky si počínají podle předpisů, na jejichž základě byly zřízeny.² Zákony upravují koordinovaný postup složek a rozšiřují jejich kompetence. V případě neuspokojivého zabezpečení záchranných a likvidačních prací, ať zapříčiněné nízkou kapacitou personálu či je podnětem pravomoc, odbornost nebo materiálový nedostatek, tak jsou povolány ostatní složky IZS.

3.3 Ostatní složky IZS

Pro potřeby integrovaného záchranného systému řadíme mezi ostatní záchranné složky:

- Ozbrojené síly (AČR);
- Ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory (vězeňská služba ČR);
- Ostatní záchranné sbory (Horská služba ČR, Vodní záchranná služba, Báňská záchranná služba, Speleologická záchranná služba);
- Orgány ochrany veřejného zdraví (orgány hygieny);
- Neziskové organizace a sdružení občanů (Český červený kříž);
- Havarijní, pohotovostní, odborné služby;
- Zařízení civilní ochrany.

Při záchranných a likvidačních prací poskytují ostatní složky IZS plánovanou pomoc na vyžádání. Uzavírají se dohody v rámci IZS s cílem vypracovat poplachový plán IZS. Součástí je rejstřík možných sil a prostředků, chápaných buď přímo ze složek IZS, nebo jiných subjektů a to pro potřeby zabezpečení záchranných a likvidačních prací. [3, 21, 22, 27]

3.4 Spolupráce složek IZS

Ne všechna horská místa jsou zajištěna péčí profesionální Horské služby. Stane-li se neštěstí v pásmu, které nespadá do náležitého okrsku, veškeré spojení a dorozumívání je vedeno přes tísňové linky HZS, ZZS, Policie ČR a evropské číslo tísňového volání 112. Podle podstaty události je povolána odpovídající složka. Policie si za nebezpečné situace vyžádá přímo pomoc HS ČR. Disponuje nezbytnými prostředky, jichž je třeba k pátrání mimo vymezené území. Na našich horách se setkáváme s dobrovolnou působností. Spolu-

² Jedná se např. o zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, zákon č. 133/1985 Sb. o požární ochraně, zákon č. 374/2011 o zdravotnické záchranné službě, zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, aj.

pracují na základě občanských sdružení ve snaze pokrýt mezery scházejících členů v týmech HS ČR. Dobrovolná sdružení jsou v úzkém kontaktním styku s HZS a dokonce někteří členové pracují a spadají přímo pod HZS.

Důležitý faktor při vzniklé mimořádné události je komunikace. V krizovém řízení se užívá termín *krizová komunikace*. Rozumí se jí transfer informací mezi státními orgány, územními samosprávnými orgány a mezi složkami IZS. Každá složka si zajišťuje spojení mezi svými pracovníky individuálně. V této souvislosti je zapotřebí, aby Ministerstvo vnitra (dále jen „MV“) zpřístupnilo užitkovou telekomunikační síť MV. [17, 27]

3.4.1 Kooperace Horské služby a IZS

Za činnost IZS je brán zásah dvou a více složek. Součinnost mezi složkami v rámci IZS povstává z podstaty jednotlivých úkolů. Především se jedná o záchranu životů a zdraví, čemuž předchází vyhledávání osob, poskytnutí první pomoci s následnou přepravou pacienta do bezpečí. Zraněný člověk je po prvotním ošetření v terénu transportován k nejbližší místní komunikaci. Zde je svěřen do péče ZZS. Horská služba si může vyžádat pomoc od Letecké záchranné služby (LZS), jedná-li se o závažnější zranění (poranění hlavy, důležitých orgánů), nebo pátrací akci. Konkrétně HS Horní Morava spolupracuje se ZZS jen při zásahu. Spolupráce s HZS ČR je minimálně 1-2 do roka v rámci společných cvičení, například evakuace z lanových drah a s Policií ČR je to především při pohřešování osob. [17, 16, 27, 28]

3.5 Financování IZS

Z rozpočtů MV a příslušných krajů jsou k dispozici finance k úhradě výloh spojených s vypracováním dokumentace IZS, ochranou obyvatelstva, společných nákladů při ověřování připravenosti k záchranným a likvidačním pracím a na provoz užitných zařízení nezbytných pro činnost IZS, především v telekomunikační sféře a informačních systémech.

Financování plnění úkolů jednotlivých složek IZS vychází ze zvláštních právních předpisů, stanovených těmito složkám. [27]

3.5.1 Financování Horské služby ČR

Finančními zdroji HS ČR, o. p. s. jsou granty z veřejných prostředků, dotace, peněžité dary od fyzických a právnických osob. Dále pak finanční obnosy vyplacené za vykonání činností a služeb poskytovaných HS ČR. Statutární orgán, Správní rada, je činná v rozhodování o zpoplatnění a výši úhrad za jednotlivé služby. Ceník je vyvěšen na webových stránkách HS ČR³, také je k nahlédnutí v sídle společnosti a je součástí příloh⁴ v mé bakalářské práci (dále jen „BP“). Tento ceník je aktuální především pro cizince, občanům České republiky je využití služeb HS ČR poskytováno zdarma.

Do horských středisek v Jeseníkách se za poslední léta masivně investovalo. Otevřela se nová střediska na Přemyslově a v Koutech nad Desnou. Modernizací prošla střediska, jako jsou Hynčice pod Sušinou v oblasti Staroměstska a Stříbrnice. Resort na Dolní Moravě se zmodernizoval a prudce se rozrůstá. Míří sem čím dál více turistů a tím přibývá i zranění a zásahů.

Finanční prostředky HS pro zajištění bezpečnosti na horách však nerostou tak rychle, jako provoz na sjezdovkách. HS by uvítala větší zájem ze strany majitelů středisek, v podobě přispívání určitého finančního obnosu, na zajištění dokonalého záchranného servisu. Jedním z možných řešení, jak získat finance pro činnost HS je nový zákon. Česká legislativa však v tomto směru stagnuje. Přitom u našich východních sousedů, na Slovensku, takový zákon uvedli v platnost. HS žádá nově vzniklá střediska, aby si sama vytvořila potřebné zázemí pro záchranáře. Ta cítí příkoří vůči sobě, protože v „tradičních“ dlouhodobě provozujících střediscích, je záchranářská služba zajišťována z historického hlediska.

Suma, aby HS mohla sloužit návštěvníkům hor v novém středisku, činí zhruba půl milionu korun. Částka poslouží jen na pořízení potřebné techniky. Musíme ještě vyčíslit náklady na nákup spotřebovávaného zdravotnického materiálu, mzdové prostředky pro zaměstnance a mnoho dalších položek. V alpských zemích je běžnou praxí, že si areály platí tzv. *skipatrolu*, která zajišťuje ošetření úrazů na sjezdovkách. Ve větších střediscích zaměstnávají

³ Viz internetový odkaz pro ceník speciálních výkonů Horské služby ČR, o. p. s. http://www.hscr.cz/index.php?option=com_content&tasks=view&id=583&Itemid=9

⁴ Příloha P II: Ceník speciálních výkonů Horské služby ČR, o. p. s.

vlastní lékaře. Funguje to na bázi příjmů od lyžařů na jedné straně, na straně druhé pak provozovatel má výdaje na záchrannou službu s tím, že se rekreatanti mohou spolehnout na plné zajištění v případě potřeby a rádi se vrací. Bohužel, majitelé zimních sportovních areálů v České republice jsou jiného mínění. Odvádí daně státu, tak od něj očekávají automatické zajištění Horské služby. Pro areály by bylo jistě finančně výhodnější, kdyby se spolupodílely na provozu HS, místo aby si hradily a zajišťovaly vše samy.

Finanční obnos pro stanici HS Horní Morava je formou rozdělování a přerozdělování, kdy MMR ČR ze svého rozpočtu vymezenou částku peněz rozvrhne mezi všech sedm horských oblastí a každá oblast pak postoupí prostředky do jednotlivých okrsků. Rozpočet pro oblast Jeseníky je cca 100 mil. Kč ročně. Okrsky podávají žádost s potřebami pro stanici (různý materiál, vakuové dlahy, oxymetry, defibrilátory, apod.) a na základě toho obdrží finance. Pardubický a Olomoucký kraj se také spolupodílejí na financování HS na Jesenicku. [17, 28, 29]

4 LEGISLATIVNÍ RÁMEC

Zákon o HS ČR upravující práva a povinnosti jejich členů v legislativě ČR chybí. Už v minulosti HS poukázala na to, že záchranářské práce jsou vykonávány členy na vlastní nebezpečí a jsou omezeni, co se týče vydávání zákazů a doporučení, která nejsou pro nikoho právně závazná a za případná porušení nehrozí žádná sankční postihnutí.

Od 1. ledna 2010 upravuje činnost HS ČR novela zákona číslo 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu. Ve svém obsahu popisuje činnost horské služby, její výkon a definuje lyžařský areál. Úplné znění novely je uveřejněno v části 6. článku VII zákona číslo 301/2009 Sb. Úprava stanovila, že Horská služba uskutečňuje a organizuje záchranné práce v horském terénu, dále vyhledává ztracené turisty a poskytuje první pomoc. Tímto způsobem nabyla HS status obecně prospěšné společnosti a začlenila se do integrovaného záchranného systému. HS nově podle smlouvy může poskytovat své služby v lyžařských areálech. Do budoucna stále platí, že členové HS nemohou dávat zákazy a jediným řešením jsou tak pouze doporučení.

Podle zákona číslo 83/1990 Sb., o sdružování občanů, který byl nahrazen zákonem číslo 89/2012 Sb., občanský zákoník, Horská služba České republiky je právnická osoba vykonávající na území horských oblastí záchranářskou činnost, přednemocniční neodkladnou péči a další povinnosti a úkoly, vyplývající z tohoto zákona. Horská služba plní povinnosti pojící se s řešením mimořádných událostí, jež ohrožují životy, zdraví a majetek a to v rámci IZS.

Sdružení horských oblastí, které představují Horskou službu, jsou právnickými osobami se sídlem v Praze. Stanovy Horské služby, které registruje Ministerstvo vnitra, mají za úkol stanovit jednotlivé horské oblasti, jmenovat orgány sdružení a vymezit jejich vzájemné vztahy. Statut Horské služby upravuje organizační strukturu oblastí a zároveň určuje jejich orgány. [4, 17, 24, 31]

5 CÍLE A METODIKA

5.1 Cíl bakalářské práce

Cílem je získání informací o současném stavu Horské služby ČR a její představení jako jedné z působících záchranných složek v České republice. Dále se chci zaměřit na identifikaci určitých rizik v horských oblastech, jejich následné vyhodnocení a návrh opatření vedoucích k jejich snížení.

5.2 Metody bakalářské práce

Metody, které jsem zvolila pro vypracování, jsou následující:

5.2.1 Sběr dat

Metoda sloužící k získání přehledu a značného množství informací k danému tématu. Součástí je rozbor dostupných písemných pramenů, ze kterých jsem čerpala. Tyto poznatky jsou východiskem pro vymezení rizik.

5.2.2 Analytická metoda „PNH“

Tato jednoduchá bodová metoda poslouží tomu, aby k identifikovaným rizikům přiřadila jejich ohodnocení ve třech složkách (pravděpodobnost vzniku, závažnost rizika a úsudek hodnotitele) a následnému vyhodnocení míry rizik.

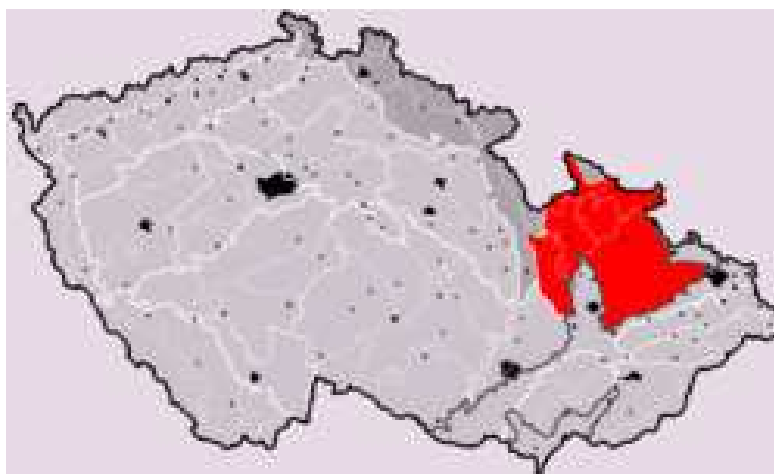
5.2.3 SWOT analýza

Pomocí SWOT analýzy zhodnotím jednotlivé faktory ovlivňující chod a vývoj Horské služby ČR.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 OBLAST JESENÍKY

Dnešní oblast Jesenicka zasahuje do tří vyšších územních celků: Pardubického kraje, Olomouckého kraje a Moravskoslezského kraje. Nejvyšší moravské pohoří – Hrubý Jeseník – je duší celé oblasti. Spolu se svým podhůřím, Nízkým Jeseníkem, Rychlebskými horami a samostatným masivem Králického Sněžníku, tato čtyři pohoří formují jeden celek a to Jeseníky. Dominantou území je nejvyšší hora Praděd s nadmořskou výškou 1491 m n. m. Zvláštností Jeseníků, na rozdíl od jiných pohoří, je nízký počet horských chat v hřebenovitých partiích. V případě potíží to představuje problém a v této drsné krajině musíme být připraveni tedy na cokoliv. Jeseníky jsou po Krkonoších druhou nejnebezpečnější oblastí, co se týče četnosti pádu lavin. [29]

Obrázek 7: Jesenická oblast [Zdroj: www.cs.wikipedia.org]

6.1 Historie jesenické oblasti

Jesenické podhůří chápeme jako komplex tvořený dvěma samostatnými celky, které jsou od sebe odděleny přirozenou hranicí horských hřbetů. Do jižní části regionu Jeseníky spadá okres Šumperk a severní část patří okresu Jeseník. Obě části se již od pravěku vyvíjely v kulturním směru zcela odlišně. Příčinou bylo středověké ustanovení hranic zemí, kdy Moravě patřilo Šumpersko a Jesenicko zase bylo součástí Slezska.

Obyvatelé jesenického podhůří se po pozvolné změně klimatu navraceli do úrodných a teplejších nížin. Okolo roku 1300 př. n. l. se malá skupina obyvatel stěhuje zpět do hor za nalezišti nerostného bohatství. Keltský kmen na řekách usilovně rýžoval zlato a to pak sloužilo jako platidlo. Od hornictví a hledání zlata se pozvolna ustupovalo s invazí Germá-

nů. Významná změna však nastala po příchodu Slovanů v 5. a 6. století. Budovali nové osady a vraceli se ke keltské tradici rýžování zlata a dolování drahých kovů, z nichž vyráběli drahé cennosti a šperky. Zvěsti o bohaté oblasti se rychle šířily okolím a ve 13. století zaznamenáváme značný příliv obyvatelstva. Kvůli Zlatým dolům vznikají první rozepré, které vyústily v dlouhodobou válečnou konfrontaci. Významnou surovinou se stává železná ruda, která se vyvážela až do Francie a Anglie. Na základě nové těžby vznikaly hamry, hutě a šachtové doly. Na konci 14. století došlo k těžebnímu a hutnickému úpadku právě vlivem nestálého období plného válečných sporů. Rozepré v pohraničních oblastech přetrvávaly i v následujícím století. Změna k lepšímu a hospodářský rozkvět nastal v 16. století. Obnova činností dolů, rozvoj školství a kulturního vyžití, rovněž vznikají nová výrobní odvětví – soukenictví a tkalcovství. Z této doby se dochovala ruční papírna ve Velkých Losinách, která je jedinou svého druhu v celé střední Evropě. Tuto plodnou éru ukončila třicetiletá válka a dokonce se objevují zvěsti o nechvalně známých čarodějnických procesech, které se řadily rozsahově k největším dokonce i v mezinárodním měřítku. Čarodějnické procesy v regionu připravily o život až stovky lidí.

Přichází třetí vlna průmyslového rozvoje Jesenicka. V roce 1822 byla založena první manufaktura na výrobu jemného prádla. Její věhlas se šířil po celé Evropě, díky novým moderním strojům a metodám bělení. Budují se železnice. Trasa je vedena z Olomouce do Bruntálu a Jeseníku. Začala se zakládat lázeňská a léčebná zařízení. Jako první na světě, Vincenz Priessnitz, používal vodoléčebné metody. Přijížděli zástupci bohatých hostů, kteří nechávali budovat i nová zařízení. Rozvoj spolkových činností vede k propagaci sportovní aktivity a turistiky. Největší spolek byl *Moravskoslezský sudetský horský spolek*. Vyznačoval turistické stezky, vydával mapy, budoval turistické chaty a rozhledny.

Po vyhlášení samostatné Československé republiky v roce 1918, usilovalo německé obyvatelstvo o připojení oblasti k Německu. Výboje se zmírnily s hospodářským růstem a Němci si uvědomili, že bude ekonomicky výhodnější prozatím území neodtrhávat. Změna přišla s hospodářskou krizí ve 30. letech a nástup Adolfa Hitlera k moci. Docházelo k častým bojům a násilným útokům mezi českým a německým obyvatelstvem. Češi byli následně po podepsání Mnichovské dohody odsunuti a celé území bylo součástí Německa. Budovaly se koncentrační tábory a konaly se pochody smrti s příchodem druhé světové války. Ve dnech 5. – 6. května 1945 bylo Jesenicko osvobozeno. Německé obyvatelstvo bylo odsunuto a pozvolna se do prázdných obydlí vraceli Češi. Docházelo i k obnově

a rozšíření hutnických závodů a dřevozpracujícího průmyslu. Příklad komunismu se negativně podepsal na dalším vývoji. Vyznačoval se necitlivostí ke kulturním památkám a přírodě. Významnou skutečností bylo prohlášení oblasti Jeseníky v roce 1969 za Chráněnou krajinnou oblast. [32]

6.2 Okrsek Horské služby na Horní Moravě

6.2.1 Obec Dolní Morava

Obec Dolní Morava se nalézá v Pardubickém kraji ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Králíky. Poloha obce vůči městu Králíky je směrem na sever cca 7 km a vůči bývalému okresnímu městu Ústí nad Orlicí severovýchodním směrem cca 45 km. Obec se skládá ze tří katastrálních území (KÚ Dolní Morava, KÚ Horní Morava, KÚ Velká Morava). Souhrnná rozloha katastrálního území činí 3659 ha. [33]

Obrázek 8: Obec Dolní Morava [Zdroj: www.ubytovani-dolni-morava.cz]

První zmínky o kolonizaci území sahají až do 14. století. Markrabě Karel (později císař Karel IV.) vydal rozkaz k prozkoumání ložisek nerostného bohatství v oblasti. Výrazným architektonickým prvkem Dolní Moravy je empírový kostel sv. Aloise, který byl postavený v roce 1801. Následující rok byla dostavena farní budova. Mezi další památky řadíme sochu sv. Jana Nepomuckého. Ovšem nejnavštěvovanějším elementem je bezpochyby *socha*

*slůněte*⁵, jež je jedinou připomínkou bývalé Lichtensteinovy chaty na vrcholu Králického Sněžníku. Dolní Morava rovněž přitahuje vojenské nadšence, kteří mohou navštívit pozůstatky pohraničního předválečného opevnění. Obec je vyhledávanou destinací příznivců lyžování a zimních radovánek obecně. Nápor zimních sportovců zvládají dva ski areály. Nachází se zde jedna z nejprudších sjezdovek v České republice a k dispozici jsou upravené běžecké trasy. Na své si ale přijdou i ostatní návštěvníci. Řada cyklotras, pěších cest, naučná stezka Králického Sněžníku a Areál snů, kde si můžete zasportovat od jara do podzimu. [34]

6.2.2 Profil území obce Dolní Morava

Obec se rozprostírá severní částí na území panenské přírody, která je součástí národní přírodní rezervace (dále jen „NPR“) Králický Sněžník. Ministerstvo životního prostředí České republiky vyhlásilo NPR Králický Sněžník dne 14. prosince 1990 pro katastrální území Horní Morava a Velká Morava. Nadmořská výška se pohybuje v rozmezí od 570 m n. m., při řece Moravě na jihu, až po vrchol Králického Sněžníku 1423 m n. m. Pod vrcholem Králického Sněžníku vyvěrá pramen řeky Moravy, jejíž tok končí až v Černém moři. Podél jejího břehu je situována celá ves. Z geologického hlediska podloží zájmového území náleží k severovýchodní části Českého masivu, který je také nazýván jako západosudetská oblast (lužická soustava – lugikum). V důkladnějším rozdělení toto teritorium spadá územní součástí do východní části orlicko-kladské klenby. [34]

6.3 Horská služba, oblast Jeseníky

Do jesenické oblasti spadá sedm okrsků. V každém z nich sídlí jedna ze stanic HS ČR. Směrem od východu na západ to jsou:

- Skřítek,
- Karlov – Malá Morávka,

⁵ Viz PŘÍLOHA P III: Obrázek 15: Socha slona, vrchol Králického Sněžníku [Zdroj: www.dolnimorava.cz]

- Praděd – Ovčárna,
- Červenohorské sedlo,
- Šerák – Ramzovské sedlo,
- Kralický Sněžník – Staré Město pod Sněžníkem,
- Dolní Morava – Horní Morava,
- Čenkovice – tento okrsek byl přerazen v roce 1992 k HS Orlické hory.

Druhou nejstarší působností záchranné organizace se vyznačuje právě Horská služba v Jeseníkách. Byla založena dne 21. května 1948 na turistické chatě Barborce. Na popud absolventa státního kurzu cvičitelů, Václava Myšáka, vznikla HS v Jeseníkách. Byl zakládajícím členem a později stanul jako první ve funkci náčelníka HS Jeseníky. Personální zabezpečení HS Jeseníky dnes činí 10 celoročně činných profesionálních zaměstnanců a v průběhu zimní sezóny jich zde působí až 13. Doplňuje je 45 dobrovolných členů a 10 čekatelů.

Krásná příroda, čerstvý vzduch a minerální prameny. To vše, i přes chladné klima Jeseníků s vydatnými srážkami, přitahuje tuzemské i zahraniční turisty. Mezi nejrušnější místa v Jeseníkách patří bezesporu v létě i zimě vrchol Praděd. Je lákadlem pro běžkaře, kteří vyrážejí po upravované stopě z Červenohorského sedla přes Ovčárnu. I lyžaři si přijdou na své, na kvalitně upravovaných sjezdovkách. Letní turisté se mohou kochat botanickou zahradou Jeseníků. Objevují se tu rozmanité druhy květeny, z oblastí Apeninského poloostrova až po severní polární kruh. Stále více oblíbenou se stává cyklistika na horách v letních měsících. S rozvojem střediska v Koutech nad Desnou a na Dolní Moravě můžeme především díky možnosti využití lanovky vidět mnoho horských cyklistů právě v těchto kopcích. Ovšem na druhou stranu, Jeseníky nemají tak vhodné podmínky k horské cyklistice, jako je tomu například na Šumavě, nebo Jizerských horách. Cyklistické úrazy jsou velmi závažné a technicky náročné. Kvůli nepřístupnosti terénu na lesních stezkách, používají záchranáři HS především ruční svozná prostředky – rakouský vozík. Není divu, že při tak vysoké koncentraci populace mají horší záchranáři v oblasti Jeseníků spoustu práce.

Zmínka o unikátu – z rozhovoru pro časopis HS ČR s náčelníkem HS Jeseníky, který říká: *„V dobách, kdy u nás HS začala působit, byly právě záchranné akce na hřebenech hor obvyklé a v blízkosti hřebenů byly také služebny. Dnes je naše stanice na „Kraličáku“*

opravdu ojedinelá, není v blízkosti chaty nebo hotelu a není tam ani elektřina. Naši členové tam slouží během letních víkendů.“ [2, 29]

6.3.1 Stanice Horské služby na Horní Moravě

Na úpatí Králického Sněžníku, mezi Orlickými horami a Jeseníky, leží stanice HS na Horní Moravě. Zde se nalézají jedno z největších lyžařských center na Moravě. Rekonstruovaný horský resort Dolní Morava je dominantou na západním okraji Jeseníků. Lanovky jsou vybudované s velkým promyšlením, což vede ke spokojenosti jak sportovních, tak rekreačních lyžařů. Léto nabízí široké využití v podobě lanového centra, bobové dráhy, atd.

6.3.2 Vlastní popis stanice

Nároky na vybudování stanice HS jsou velmi přísné. Má totiž profil zdravotnického zařízení. Musí splňovat kritické parametry pro provoz stanice HS tak, aby zcela vyhovovala úkonům, které provádí personál. Důležité je vyhrazení prostoru pro technické zázemí. Tak jako každá stanice HS, se i stanice HS na Horní Moravě, kterou jsem měla možnost, v rámci získávání informací k mé BP navštívit a prohlédnout, sestavuje z následujících místností a prostor:

- **Služebna**, zde se ohlašují úrazy a dále poslouží tato místnost jako pracovní prostor pracovníkovi, který je zrovna ve službě. Interiér je vybaven psacím stolem, pracovním počítačem, telefonní pevnou linkou, radiospojením, potřebnou dokumentací a mapami;
- **Ošetrovna**, kde se uskutečňují nezbytná vyšetření a konečná ošetření před tím, než je pacient předán do lékařské péče zdravotnímu záchrannému sboru. Pro tyto účely je prostor vybaven odpovídajícím příslušenstvím v podobě vyšetřovacího lůžka, pohovky, lékárníčky s medikamenty, obvazového a fixačního materiálu, dlah, dek, obvazového stolku, apod.;
- **Ubytovacími prostory** jsou pokoje sloužící pro personál a pro hosty, kteří se účastní doškolovacích programů apod. Kromě těchto pokojů je na stanici společenská místnost, kuchyně a sociální zázemí;
- **Dílna** je vhodné místo pro provedení potřebných oprav a údržby materiálu, technických nástrojů a opravy samotné budovy stanice HS;

- **Garáž** je úschovné zázemí pro vozidla HS a další technické prostředky pro záchranné práce.

Obrázek 9: Ošetřovna na stanici HS Horní Morava [Zdroj: Vlastní]

Vozový park a ostatní vybavení stanice HS Horní Morava je následující:

- Jedno terénní vozidlo Land Rover Defender;
- Jedna terénní čtyřkolka s vozíkem;
- Dva sněžné skútry s přídatnými saněmi;
- Letní i zimní transportní prostředky pro záchrannou činnost (2x nosítka, kanadské sáně, člun Akia);
- Lavinový materiál;
- Horolezecká výstroj;
- Moderní radiospojení;
- Zdravotnický záchranný materiál (sada dlah);

- Obvazový materiál.

Obrázek 10: Terénní čtyřkolka HS Horní Morava [Zdroj: Vlastní]

Personální pokrytí Horské služby na stanici Horní Morava, zabezpečují v zimním období dva zaměstnanci. Jeden z nich zastává celoroční působnost, druhý zaměstnanec se přibírá především v době zimní sezóny. Oba dva pracovníci si střídají službu v místě stanice HS (stanice/terén). Kromě nich, víkendové služby slouží dobrovolníci HS, kteří doplňují tým o devět členů. Čekatel v okrsku není žádný.

Dostupnost stanice HS je zajišťována v zimní sezóně 24 hodin denně pomocí radiospojení, pevnou linkou či mobilním telefonem a venkovním zvonkem, který je náležitě označen a umístěn na viditelném místě. Úkolem záchranářů na Horní Moravě je především zajištění bezpečnosti, ošetření úrazů a svoz zraněných v rámci terénu okrsku a přilehlých lyžařských svahů. Pacienty následně předává do péče ZZS. Stanice HS Horní Morava spolupracuje se ZZS v Červené Vodě, Šumperku a Ústí nad Orlicí. Spolupráce s leteckou záchranou službou je pak zajišťována pomocí LZS Olomouc a LZS Ostrava. Vůči hranici mezi Orlickými horami a Jeseníky, kde je lokalizována stanice HS Horní Morava, je teoretická možnost součinnosti s LZS Hradec Králové. [2, 28, 29, 30]

6.3.3 Vlastní činnost stanice

V kapitole Vám chci popsat, co je náplní pracovního dne záchranáře na stanici HS Horní Morava.

Záchranář HS, jak je již ve výše zmíněných částech mé bakalářské práce, má zajišťovat bezpečnost na horách, v případě zranění poskytnout první pomoc a zajistit svoz pacienta dolů do stanice HS na ošetrovnu. Zde vykoná ošetření a následně předá ZZS.

Denní režim HS je v zimním období nepřetržitá služba 24 hodin. Přes denní provoz vleků jsou na stanici přítomni dva pracovníci. Jeden z nich pak na stanici zůstává a má noční pohotovost, tu si obden střídají. Pravidelně každý den v 8:15 hodin je ranní dispečink, v rámci oblasti, kdy pracovník hlásí informace o úrazech a počasí. V zimní sezóně se hlásí na stanici Ovčárna, v létě na dispečink Jeseníky.

Okrsek HS Horní Morava sousedí s nedalekou hranicí s Polskem. Struktura a hlavní úkoly polské záchranné služby jsou velmi podobné, jako u nás. Vzhledem k těmto aspektům, složky mezi sebou udržují kontakty a spolupráce je velmi dobrá. Záchranné týmy si vycházejí vstříc. Spolupráce probíhá až v případě pohřešování turistů v oblasti Králického Sněžníku a jednou ročně se setkávají na školení, kde si vymění zkušenosti a nové poznatky. Školení se konají jak u nás, tak na území Polska. Dle finančních možností, se účastní záchranáři z Horní Moravy i mezinárodních školení. [28, 29, 30]

6.4 Analýza rizikovosti

Výchozím bodem procesu eliminace rizik je jejich analýza. Na základě zkoumání definujeme hrozby, pravděpodobnost vzniku a výsledným krokem je rozhodování o daném riziku a jeho snížení. Převážná většina rizik na horách má vazbu na zrádnost počasí a jeho neočekávanou změnu a pak také selhání lidského faktoru. Podle činitelů můžeme riziko třídit do dvou skupin (viz 6.4.1 a 6.4.2):

6.4.1 Fyzické prvky

Při pobytu na horách existuje nepřeberné množství možných rizik přispívajících ke vzniku nebezpečných situací. Za rizika podnětená fyzickými prvky jsou označována hlavně ta rizika, která souvisí s fyzickým pohodlím turistů a funkčností materiálního zabezpečení. Do materiálního zabezpečení jsem v této kapitole zahrнула i část věnovanou finančnímu ohod-

nocení rizik. Nejčastějšími případy jsou zásahy HS, kdy se musí dostat i za nepříznivých podmínek k člověku, který podcenil své síly a nevybavil se dostatečnou výstrojí.

6.4.1.1 Tělesná zdatnost

Návštěvníci hor jsou různých věkových skupin. Děti a staří lidé jsou rizikovou kategorií z pohledu rychlého vyčerpání, ale ani dospělý zdravý jedinec nemusí mít takovou fyzickou kondici, jaká se předpokládá u členů HS. Vysoké procento zásahů, ke kterým je HS přivolána, je zapříčiněno právě přeceněním vlastních sil.

6.4.1.2 Vlastní zkušenosti

Tento bod je obdobný jako výše zmíněná tělesná zdatnost. Rizikovým faktorem u návštěvníků horských oblastí je přecenění vlastních znalostí a zažitých zkušeností. Ať už je důvodem zvědavost, adrenalin z prozkoumávání neznámého prostředí, nebo jiné vnější důvody, lidé často vybočí mimo plánovanou trasu na nebezpečná místa, která neznají. Náročná cesta horským terénem není jako běžná procházka a to si mnozí z nás neuvědomují.

6.4.1.3 Vybavení

Do hor bychom si měli brát s sebou vybavení přímo určené k horské turistice. Lidé často nedbají na výběr a péči o vybavení a ve snaze ušetřit mají výstroj z nekvalitních materiálů, což vede ke zbytečným úrazům. Ať se jedná o oblečení, obuv a další věci pro nejrůznější činnosti, jako skialpinismus, lyžování, horolezectví a jiné.

6.4.1.4 Finanční ztráty a mimořádné události

Při mimořádné události dochází ke škodě na majetku, životním prostředí, poškození zdraví nebo smrti. Ve většině případů tyto skutečnosti vedou k finančním ztrátám. Míru příslušného rizika lze také ohodnotit zvláštním způsobem pomocí peněžních jednotek. Pro tento postup oceňování rizik obecný vzorec neexistuje. K určité kalkulaci lze použít odbornou literaturu, která vychází z poznatků o vyplácení odškodného pojišťovnami, nebo vládami (například vyplacení peněžité náhrady po příslušníkovi ozbrojených složek pozůstalým) a dále porovnávání statistických dat z různých států. Na kolik však lze ocenit lidský život?

6.4.1.5 *Cena lidského života*

Pro posudek zmařeného lidského života existuje široká rozmanitost přístupů, nicméně ani jeden z nich není uniformně používán. Z pohledu naší současné společnosti je tato citlivá záležitost brána stále ještě jako tabu. Na smrt člověka lze pohlížet ze dvou hledisek. Za prvé se jedná o přímou ztrátu, což vyjadřuje právě ztrátu produkce společnosti, nebo pracovní výkon. V takovém případě je realizace vyčíslení finanční ztráty možná. Za druhé je to ztráta nepřímá v podobě ztráty intelektuálního zdroje, umělecké tvořivosti, nebo společenského potenciálu. Avšak tato ztráta má nevyčíslitelnou hodnotu pro lidstvo.

To, jakou hodnotu lidský život má, je výsledkem společenského kompromisu, který je v kompetenci soudu. Roli hraje i intervence státu, v případech odškodnění pracovníků ve zvláštním režimu (například příslušník ozbrojených složek). Výše kompenzace akceptovaná společností se odvíjí od hmotných a duchovních hodnot, respektive od stupně hospodářské a kulturní vyspělosti národa a s tím související soudní moc a její vymahatelnost práva. Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj je sdružení cca třiceti nejrozvinutějších zemí světa, jejímž členem je i Česká republika. Napříč tomu Česká republika je řazena spíše k rozvojovým zemím z pohledu oceňování lidského života. Klasifikace rizik v managementu rizik je řízena podle orientační hodnoty, vycházející ze statistik a empirických zkušeností.

6.4.1.6 *Pracovní a provozní úrazy*

Člověk zapojený do každodenního pracovního procesu je v neustálém vystavení pracovním úrazům, zejména pak povolání záchranáře. Opatrnosti není nikdy dost. Finanční analýzy provozních nehod, nebo pracovních úrazů jsou představovány výčtem vynaložených prostředků pro vykonání:

- Prošetření okolností a příčin (zapsání záznamů, ohlášení neštěstí, meetingy, doba vyšetřování);
- Pomoc zraněnému (doba ošetření, odvoz zraněného, který je v danou chvíli zároveň ztrátou představující pracovní sílu);
- Náklady na pořízení či opravu poškozeného majetku, náklady na likvidaci poškozeného majetku;
- Náklady spojené s hledáním zastoupení za pracovníka v neschopnosti;
- Vynaložení financí na odstranění příčin vzniku provozní nehody nebo pracovního úrazu.

V České republice je trend snižování celkového počtu pracovních úrazů. Na druhou stranu, celkové ztráty vznikající ve spojení s pracovními úrazy se podle informací z Českého statistického úřadu pořád zvyšují.

Stát právně upravuje souhrn činností a opatření na ochranu a podporu veřejného zdraví, ochranu zdravých životních a pracovních podmínek v souvislosti s vykonávanou prací. Posuzuje se míra závažnosti zátěže a hodnotí se zdravotní rizika populace, která je vystavována rizikovým faktorům životních a pracovních podmínek a způsobu života. [35, 36]

6.4.2 Přírodní prvky

Člověk vynalezl takové technické vymoženosti, které předpovídají budoucí stav a lidé se mohou připravit na situaci. Větru, dešti však poručit neumí. Příroda dokáže přichystat taková překvapení, která se v mžiku stávají rizikovým faktorem. Náhlá změna počasí, lavina, bouřka, to jsou rizika, která se musí brát v úvahu a o to víc, jedná-li se o horské prostředí.

6.4.2.1 Počasí

Základní informace o počasí jsou ke zhlédnutí na kanálech veřejných sdělovacích prostředků a na webových stránkách Horské služby. Nepochybné je, že ne všichni návštěvníci hor jsou odborníci z oboru meteorologie, ale i přes to by měli být schopni pochopit alespoň základní předpověď počasí a následné vlivy na vývoj jejich pobytu na horách. V úvahu je potřeba vzít povětrnostní podmínky (vlhkost, teplota a tlak vzduchu, oblačnost, síla a směr větru, apod.) a podle toho přizpůsobit své oblečení a vybavení, nebo popřípadě změnit plánované aktivity na horách. Mezi nejrizikovější činitele způsobené změnou počasí řadíme bouři, podchlazení, špatný odhad počasí a laviny.

6.4.2.2 Lavina

Na příkrých úbočích hor, kde leží masa sněhu a tím se formují sněhové převisy, hrozí lavinové nebezpečí. Lavinou se mívá velké množství hmoty složené ze sněhu, ledu a úlomků skal, valící se do údolí rychlostí až 320 km/h. Spouštěcím podnětem může být prakticky cokoliv – nenadálý pohyb, halasný zvuk, nebo silný vítr. Před lavinou není častokrát úniku a pohltí vše, co jí stojí v cestě (stavby, stromy). Jako jedno z bezpečnostních opatření před lavinovým nebezpečím je řízený odstřel. Děje se tak v obydlených zónách, kde odborníci

uměle vyvolávají mini laviny odpálením menšího množství sněhu. Odstřely jsou využívány spíše v alpských oblastech a v Tatrách. [10]

6.4.2.3 Sněhová lavina

V jednotlivých vrstvách nebo mezi sněhem a podložím, kde vzniká oslabení rovnoměrně rozvržených sil, jež následně způsobí nenadálé uvolnění, doprovázené rychlým sesuvem sněhové masy po dráze delší než 50 m a nejméně o objemu 1000 m³. Nejvíce ohrožená místa lavinou jsou tam, kde jsou příkré srázy a sněhová hmota je dostatečně mocná. Ve dvou horských pásmech v českých podmínkách hrozí stálé lavinové nebezpečí, jedná se o Krkonoše a Jeseníky. Laviny předně ohrožují lyžaře a skialpinisty. Igor Houdek a Ing. Miloš Vrba v roce 1952 byli průkopníci pravidelného monitorování potenciálních sesuvů lavin ve Vysokých Tatrách na Slovensku. Koncem zimy roku 1954 se dostala obhlídková aktivita lavinových sesuvů i do Čech a na Moravu.

Označení	Hodnocení dle dojezdu	Hodnocení dle zničující síly	Hodnocení dle délky
Splaz	Malé množství sněhu, které člověka nezasype	Relativně neškodný	Délka < 50 m Objem < 100 m ³
Malá lavina	Zastavení na sněhu	Možnost zasypání, zranění, smrt člověka	Délka < 100 m Objem < 1000 m ³
Střední lavina	Zastavení na spodní části svahu	Možnost zasypání a zničení automobilu, poškození malé budovy, strhnutí několika stromů	Délka < 1000 m Objem < 10000 m ³
Velká lavina	Přes celý svah, může dosáhnout na dno údolí	Možnost zasypání a zničení nákladního automobilu, vlaku, velké budovy, zalesněné plochy	Délka > 1000 m Objem > 10000 m ³

Tabulka 1: Základní dělení lavin [Zdroj: www.hscr.cz]

Další dělení lavin:

- Dle tvaru dráhy – žlabová, plošná;
- Dle skluzného horizontu – základová, povrchová;
- Dle příčiny vzniku – samovolná, uměle vytvořená;
- Dle vlhkosti sněhu – suchý sníh, mokry sníh (velice zrádná situace);
- Dle formy odtrhu – bodový odtrh, čárový odtrh (deskový).

Na ohrožení lavinou má vliv několik aspektů. Prvním z nich je prudké oteplení, dále nebezpečné seskupení nově napadlého sněhu v kombinaci s poryvy větru a v neposlední řadě působení dlouhodobě nízkých teplot, přičemž vzniká nepříliš soudržná vrstva uvnitř sněhového profilu.

Mezinárodní stupnice lavinového nebezpečí:

1. Zelená – nízké, laviny by neměly padat;
2. Žlutá – mírné, menší laviny mohou vznikat na velmi strmých svazích;
3. Oranžová – značné, na strmých svazích často vznikají laviny;
4. Červená – vysoké, sníh se samovolně sesouvá;
5. Červeno-černá – velmi vysoké, laviny se dají očekávat kdekoliv.

6.4.2.4 Největší laviny u nás

Nízké Tatry 8. března 1956 se utrhly dvě obrovské laviny, jejichž dráha měřila 3 500 m, větší z nich o mocnosti cca 1,6 mil m³ a váhu měla 380 000 tun. Zavalila srub, který jí stál v cestě, a usmrtila 16 z 19 dělníků.

Polská strana Krkonoš, dolina Bialy Jar v roce 1968. Dvaceti čtyř členná skupina mladých turistů byla zasypána padesáti tisíci tunovou lavinou sněhu. Devatenáct z celkového počtu nehodu nepřežilo.

Na území České republiky pak 22. března 2008 spadla lavina v Krkonoších, pod Sněžkou a zasypala snowboardistu. Ihned na místo dorazili čeští i polští záchranáři. Lavina měřila skoro 1 kilometr. [3, 37]

6.4.3 Analytická metoda „PNH“

K ohodnocení rizik v mé bakalářské práci jsem zvolila použití metody „PNH“. Jedná se o bodovou polokvantitativní metodu, jež se řadí mezi jednodušší nástroje pro hodnocení rizik. Podstatou je postupné hodnocení jednotlivých kroků metody. Kroky jsou P - pravděpodobnost, N – následky a H- názor hodnotitele. Podle potřeby si můžeme bodovou stup-

nici zvolit sami. Konkrétně zde jsem aplikovala škálu z použitého zdroje⁶. Po přiřazení hodnoty rizikům, jednotlivé body dosadíme do vzorce $R = P \times N \times H$. Výsledná hodnota spadá do určité kategorie (viz níže tabulka č. 2) a zjistíme míru rizika. Riziko pak můžeme pomocí vhodných nástrojů částečně, nebo zcela eliminovat. Informace o rizicích jsem měla k dispozici přímo ze statistik HS ČR, které si vedou.

Rizikový stupeň	Hodnota rizika R	Míra rizika
I.	≥ 100	Nepřijatelné riziko
II.	$51 \div 100$	Nežádoucí riziko
III.	$11 \div 50$	Mírné riziko
IV.	$3 \div 50$	Akceptovatelné riziko
V.	< 3	Bezvýznamné riziko

Tabulka 2: Míra rizika [Zdroj⁷]

Pro lepší přehlednost jsem vybraná rizika níže rozdělila do dvou samostatných tabulek. Tabulka č. 3 znázorňuje rizika, která se mohou objevit v zimě, a tabulka č. 4 pak vypovídá o možných rizicích, se kterými se turisté potýkají v letních měsících.

Náhlá změna počasí je více pravděpodobná a nebezpečná v zimním období v souvislosti s dalšími riziky, jako je ztráta orientace v terénu a podchlazení. Vývoj lyží a snowboardů jde kupředu a tím se zrychluje jízda. Následky střetu dvou lyžařů/snowboardistů mohou mít i fatální následky.

V létě patří mezi nejrizikovější sporty paragliding a cyklistika. Nebezpečí spočívá v tom, že člověk uvízne v nepřístupném terénu a pro záchranáře je velmi obtížné se k němu dostat.

⁶ Viz ŠEFČÍK, Vladimír. *Analýza rizik*. Vydání 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2009, 98 s. ISBN 978-807-3186-968. [38]

⁷ Viz ŠEFČÍK, Vladimír. *Analýza rizik*. Vydání 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2009, 98 s. ISBN 978-807-3186-968. [38]

Při cyklistice hrozí způsobení velmi vážných zranění, která jsou zapříčiněná vlastním pádem.

Rizikový faktor	P	N	H	R
Náhlá změna počasí	3	1	2	6
Pád laviny	3	5	5	75
Podchlazení	4	3	3	36
Podcenění vlastních schopností	3	1	1	3
Ztráta v terénu	2	1	1	2
Srážka s jiným lyžařem	2	5	2	20
Srážka se zvěří	1	5	1	5

Tabulka 3: Metoda „PNH“, rizika v zimě [Zdroj: Vlastní]

Rizikový faktor	P	N	H	R
Náhlá změna počasí	1	1	2	2
Pád větve	1	3	1	3
požár	2	4	2	16
Zásah bleskem	1	5	1	5
Paragliding	4	5	3	60
Cyklistika	4	4	2	32
Útok zvěře	1	3	1	3

Tabulka 4: Metoda „PNH“, rizika v létě [Zdroj: Vlastní]

6.4.4 SWOT analýza

Metoda se používá především v oblasti marketingu, na jejímž základě lze zhodnotit působení podniku a je nápomocná při tvoření budoucích strategií. Metodu „SWOT analýza“ jsem aplikovala na HS ČR, o. p. s. z pohledu obchodní společnosti a do své bakalářské práce jsem si ji vybrala, protože pomocí ní lze velmi přehledně stanovit silné a slabé stránky ve vzájemné souvislosti s hrozbami a příležitostmi.

SWOT analýza	S – silné stránky	W – slabé stránky
Vnitřní prostředí	<ul style="list-style-type: none"> • Výborná spolupráce s ostatními složkami IZS • Technická vybavenost HS • Rychlá akceschopnost • Příhraniční spolupráce 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečné personální pokrytí • Nedostatečné finanční prostředky • Malé povědomí veřejnosti o HS

Tabulka 5: Vnitřní část SWOT analýzy HS ČR, o. p. s. [Zdroj: Vlastní]

Silné stránky

- Výborná spolupráce s ostatními složkami IZS – jedná se o špičkovou kooperaci mezi jednotlivými záchrannými sbory. Je důležitá z pohledu záchrany lidských životů a zkvalitnění služeb.
- Technická vybavenost HS – nové stroje umožňují záchránářům lepší vykonávání práce v obtížném terénu.
- Bezprostředně rychlá akceschopnost – rychlost je podstatný faktor, který hraje důležitou roli při zachraňování. Záchranáři jsou schopni v několika málo minutách vyrazit ze stanice na pomoc zraněným.
- Příhraniční spolupráce – české hory v podstatě kopírují státní hranice České republiky s okolními státy. Jednotlivé stanice mezi sebou udržují dlouhodobé kontakty a navzájem si vyměňují získané relevantní zkušenosti a poznatky. Konají se mezinárodní cvičení.

Slabé stránky

- Nedostatečné personální pokrytí – současná společnost prochází ekonomickou krizí, na jejíž popud jsou snižovány stavy zaměstnanců. Bohužel, se tak děje v řadách HS a stanice tak mnohdy nemají dostatečný počet záchránářů, aby zabezpečili příslušnou oblast.
- Nedostatečné finanční prostředky – s tímto problémem se setkáváme téměř ve všech odvětvích financovaných z veřejných prostředků. Finanční nedostatky na sebe váží další problémy.
- Malé povědomí veřejnosti o HS ČR – lidé vnímají záchranáře z horské služby v případě, jedou-li se rekreovat na hory a mnohdy až v případě, potřebují-li jejich odbornou pomoc.

SWOT analýza	O – příležitosti	T – hrozby
Vnější prostředí	<ul style="list-style-type: none"> • Dotace z EU • Přijetí legislativních opatření • Hlubší integrace v rámci IZS 	<ul style="list-style-type: none"> • Snižování standardu náborových kritérií • Úbytek profesionálního personálu

Tabulka 6: Vnější část SWOT analýzy HS ČR, o. p. s. [Zdroj: Vlastní]

Příležitosti

- Dotace z EU – finanční prostředky jsou obecně příležitostmi do budoucna pro zajištění nezbytných potřeb pro vykonávání kvalitní práce.
- Přijetí legislativních opatření – velkým přínosem by byl zákon ošetřující práva a povinnosti horských záchranářů a návštěvníků hor.
- Hlubší interakce v rámci IZS – nabývání nových zkušeností v rámci společných cvičení složek IZS a HS ČR.

Hrozby

- Snížení standardu náborových kritérií – v důsledku poklesu zájmu o toto povolání (především z důvodu neatraktivních platových podmínek) dochází ke snižování nároků na uchazeče o práci v tomto oboru, aby byly pracovní pozice vůbec obsazeny.
- Úbytek profesionálního personálu – s výše zmíněným bodem spolu úzce souvisejí – budou-li se zmírňovat požadavky na kvalitu výběru, nebude dostatek odborníků.

6.5 Statistika zásahů

V této kapitole jsou uvedeny záchranné a pátrací akce na horách v číslech. V tabulce číslo 7 je uveden souhrn činností záchranářů HS za období od 1. 11. 2011 do 31. 10. 2012. Zásahy jsou rozčleněny podle pohoří, kde byly provedeny a podle typu záchranné akce. Z uvedené statistiky můžeme vyčíst, že nejvíce se HS zabývá úrazy, které jsou spojené se sjezdovým lyžováním. Do druhé nejčetnější skupiny úrazů se řadí snowboardisté. Z uvede-

ných dat dále vyplývá, že většina úrazů se odehrává právě v zimním čase na sjezdovkách. Rozdíl, mezi součtem zranění a celkového počtu zásahů je ovlivněn překrýváním některých zásahů.

činnost při nehodě	Beskydy	Jeseníky	Jizerské h.	Krkonoše	Krušné h.	Orlické h.	Šumava	součet
pěší turistika	122	96	66	130	24	46	165	649
odvoz HS	2	1	3	3	0	0	0	9
lyžování sjezdové	246	428	325	1416	308	322	340	3385
lyžování běžecké	25	77	75	94	20	34	37	362
snowboarding	89	174	107	443	131	163	151	1258
skialpinismus	0	1	1	2	0	0	1	5
převážní zařízení	1	6	6	13	16	2	3	47
saně, boby	7	3	2	26	7	0	1	46
paragliding	5	0	2	1	1	1	0	10
horolezectví	1	0	4	2	1	0	1	9
jiné	58	82	87	204	81	185	255	952
cyklistika	19	35	127	48	42	13	256	549
koloběžka	4	0	2	2	1	0	3	12
součet zranění	579	903	807	2384	632	766	1222	7293
počet zásahů celkem	583	910	811	2391	619	772	1223	7309

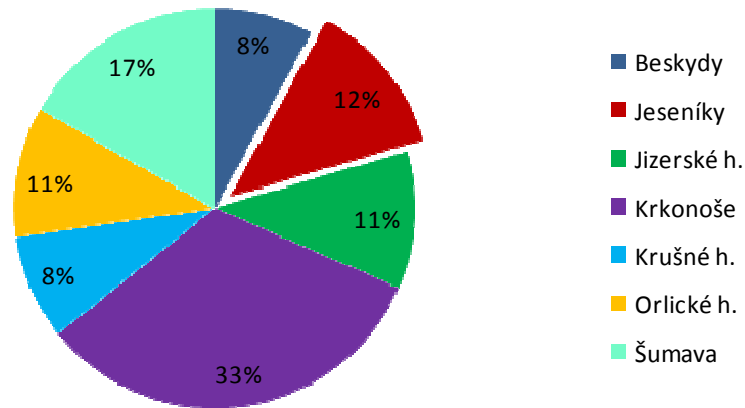
Tabulka 7: Zásahy dle oblastí za období od 1. 11. 2011 do 31. 10. 2012

[Zdroj: www.hscr.cz]⁸

Část tabulky jsem vyobrazila i v grafickém provedení pro lepší porovnání úrazovosti v sedmi horských oblastech. Z následujícího grafu číslo 1 je zřejmé, kam každoročně míří nejvíce lidí a na kterých místech jsou tudíž nejčastější zásahy HS. V bakalářské práci se zabývám oblastí Jeseníků, kterou jsem v grafu zdůraznila vysunutím příslušného cípu. Po Krkonoších a Šumavě jsou Jeseníky na třetím místě s nejvyšším počtem zásahů HS. Zbylá pohoří mají přibližně podobný poměr.

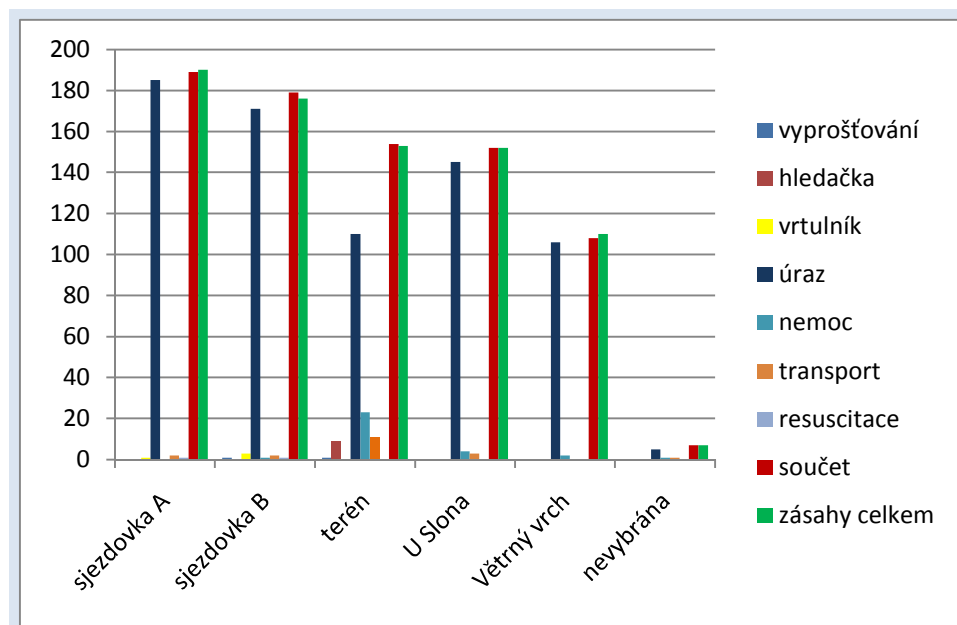
⁸ Viz *Horská služba: Doporučení a informace* [online]. 2013 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.hscr.cz/attachments/Horska-sluzba-07-web.pdf> [28]

Graf 1: Procentuální poměr zásahů podle oblastí za období
1. 11. 2011 do 31. 10. 2012 [Zdroj: Vlastní]

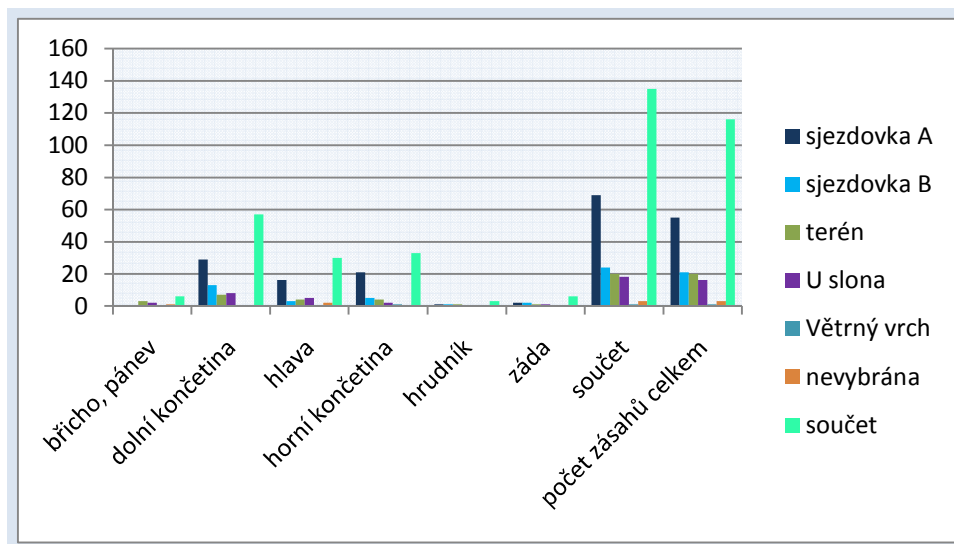
Na Dolní Moravě jsou dva ski areály, které se skládají z několika sjezdovek. HS má působnost v obou areálech. V následujícím grafu můžeme vidět počty zásahů na konkrétních místech a také o jaký zásah se jednalo. Z grafu číslo 2 je tedy zřejmé, že HS se zabývá nejvíce běžnými úrazy. Nejčastější místa zásahů jsou na sjezdovce A, na tzv. černé sjezdovce.

Graf 2: Zásahy v okrsku Dolní Morava za období
15. 12. 2008 do 15. 12. 2013 [Zdroj: Vlastní]

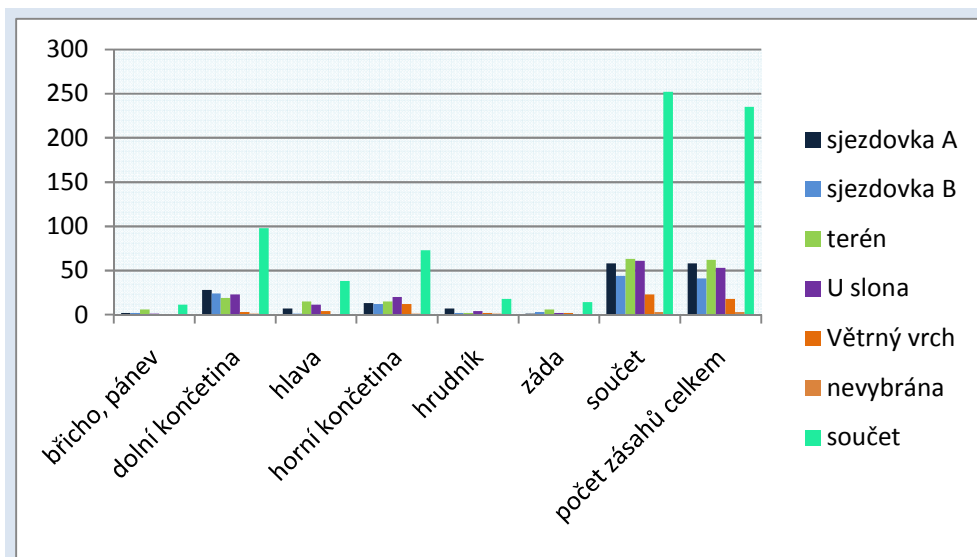
Na níže uvedeném grafu číslo 3 jsou znázorněné zásahy HS na celém území okrsku Dolní Moravy za období zimní sezóny 2014 spolu s konkrétním výčtem úrazů. Z grafu lze vyčíst, že nejrizikovějším místem, kde dochází k úrazům, je opět sjezdovka A. Následně sjezdovka B. Nejrizikovější částí těla jsou zranění v oblasti dolních a horních končetin a hlavy.

Graf 3: Zásahy v okrsku Dolní Morava za sezónu 2014 [Zdroj: Vlastní]

Na grafu číslo 4 jsou obdobně, jako na grafu číslo 3, vyobrazeny zásahy HS na Dolní Moravě v zimní sezóně v roce 2013. Nejčastěji zasahovali záchranáři HS na sjezdovce A a ošetřovali zranění horních, dolních končetin a úrazy hlavy.

Graf 4: Zásahy v okrsku Dolní Morava za sezónu 2013 [Zdroj: Vlastní]

Z těchto statistik vyplývá, že nejrizikovějším místem na Dolní Moravě, co se úrazů týká, je právě sjezdovka A, která se v České republice řadí k jedné z nejprudších vůbec. Pro přesnou analýzu výše uvedených grafů chybí však přesné počty návštěvníků hor. Místní, chataři a lidé, kteří se vydávají do hor pouze na jeden den, nejsou evidováni, jako například hosté ubytovaní v hotelech a penzionech. Proto jsem vycházela z počtu úrazů podle statistik HS ČR.

7 PRAKTICKÉ CVIČENÍ HORSKÉ SLUŽBY

7.1 Odborná příprava, výcvik a cvičení

Aktivity ve volném čase lidí mohou mít neorganizovanou, nebo organizovanou podobu. V České republice je vyšší procento zastoupeno právě neorganizovanou zábavou, kde nikdo povolaný nekontroluje dodržování bezpečnostních podmínek. Mimo laiků jsou ohroženou skupinou i profesionálové a sportovci, kteří se přeceňují a chtějí si dokázat svoji výdrž. Z toho vyplývá, že záchranáři často musí zasahovat i ve velmi odlehlých a špatně dostupných polohách našich hor.

Udržování vědomostí, dovedností, zdokonalování se a chuť učit se novým věcem. Takto by se měl vyznačovat opravdový záchranář. Navíc ustavičné udržování výborné fyzické kondice a psychiky. Během roku se členové účastní odborných školení a cvičí si svou zdatnost na interních výcvikových akcích. [3]

7.2 Metodika výcviku

Teoretická část:

- Vytyčení oblasti a rizik v oblasti zásahu;
- Vyhodnocení přístupnosti vytyčených lokalit;
- Dostupnost techniky HS v lokalitách;
- Následné využití základní techniky HS;
- Užití speciální záchranné techniky HS;
- Výjezd příslušníků HS;
- Spolupráce dalších složek IZS;
- Rozdělení místa zásahu, úlohy záchranářů;
- Upřesnění záchrany osob;
- Analýza cvičení na zvolené téma.

Praktická část:

Je vhodné výcvik rozvrhnout do dvou částí, kdy první z nich bude probíhat na stanici:

- Obeznamení s technikou;
- Užívání speciálních obleků a výbavy;
- Návčik vyhlášení poplachu, měření času, vyhodnocení jednání členů záchranného týmu.

Ve druhé části se budeme pohybovat v terénu:

- Seznámení s aktuální situací na místě zásahu, upozornění na nebezpečná místa;
- Dělení do dílčích skupin;
- Návčik pohybu ve špatně přístupném terénu za pomoci příslušné techniky;
- Návčik záchrany osob s použitím základních technických potřeb;
- Zhodnocení nejúčinnějšího postupu.

7.2.1 Organizace výcviku

K zajištění bezpečného vývoje celé akce je potřeba dostát následujících zásad:

- Velitelem výcviku je člen s největším souhrnem znalostí a zkušeností, s bohatou praxí;
- Každý účastník si zkontroluje úplnost a funkčnost svého vybavení před vstupem do terénu;
- Velitel vymezí pořadí jednotlivých postupů při záchraně;
- Zajištění zázemí, tekutin a občerstvení pro zasahující tým. [16]

7.2.2 Společný výcvik policistů a Horské služby

V pátek 28. února 2014 se uskutečnilo meziresortní cvičení policie Krajské pořádkové jednotky (dále jen „KPJ“), Krajského ředitelství policie Pardubického kraje (dále jen „KŘP PaK“) a Horské služby ČR. Cvičení se odehrávalo v odpoledním a večerním čase na hoře Klepáč (1143 m n. m.), jež je součástí masivu Králického Sněžníku v Dolní Moravě. Akce se zúčastnilo 90 policistů KPJ KŘP PaK a 20 členů HS ČR. Po předchozí domluvě s členem HS jsem využila možnosti osobně se zúčastnit na tomto cvičení v roli pozorovatele.

Cvičení bylo vykonáno za účelem návčiku, prohloubení, zdokonalení a výměny vědomostí a dovedností mezi členy HS a policisty. Prověřilo se současně vyhledávání osob za pomoci aplikace HS a určení GPS polohy za využití mobilního telefonu. Policisté si pak při pátrání otestovali sektorové pátrání a pohyb v terénu s využitím GPS navigací.

Praktická část tohoto cvičení začala hned po představení přítomných a prezentaci práce HS náčelníkem HS pro oblast Jeseníky a náčelník pro oblast Orlických hor seznámil přítomné se specifiky pátrání za využití kynologie HS a Policie ČR. Velitel KPJ a vedoucí odboru pořádkové policie obeznámili velitele družstev KPJ s jejich misí. Byly jim vylíčeny přesné okolnosti ztracení čtyř mužů, kteří se vydali na túru. Časně v ranních hodinách odešli z penzionu, kde byli ubytováni, na výšlap na horu Klepáč. Tam chtěli zažít východ slunce

na rozhledně, která se tyčí na vrcholu. Záchraněmu týmu byly předány informace o pohřešovaných osobách, GPS souřadnice, na nichž byla přítomnost osob naposledy zaregistrována.

Velitelé jednotlivých družstev KPJ měli na starost celé velení pátrací akce. Padlo tak na ně veškeré plánování, rozhodování a uskutečnění záchrané akce. Jejich spolupráce probíhala velmi profesionálně. Zvolili si mezi sebou velitele, jeho zástupce a přichystali plán zásahu. Poté následoval přesun na místo akce. Samotný plán spočíval v zajištění mapových podkladů, spojení a spoustu dalších úkolů. Také oslovení členů a spolupráce se členy HS, kteří byli přizváni především pro vynikající znalost prostředí a terénu, ve kterém se záchranáři pohybovali.

Průběh akce: členové HS spolu s policisty prohledávali předem vymezené území v rojnici. Závodčím rojnice byl člen HS. Nejdříve pátrací skupina postupovala za denního světla, zanedlouho se setmělo a pátrání se zkomplikovalo i z pohledu strmosti terénu, který byl místy pokryt sněhem, kluzkými kameny a těžko průchodnými remízky. Důraz byl kladen na optimální rozestupy tak, aby nevynechali žádné místo. První úspěch pátrací akce přišel po hodině a půl, kdy byli nalezeni tři z pohřešovaných osob. Jednomu z nich policejní záchranář pod dohledem specialisty z HS, ošetřil vážné zranění kolene. S pomocí kolegů snesli muže na nosítkách do míst, kam pro něj mohla přijet HS se záchraným vozidlem. Zbylé dva muže bezpečně svedli z hory a byli předáni do péče HS, která zprostředkovala jejich převoz. Záchranáři zjistili, že poslední pohřešovaný se vydal hledat pomoc do údolí, poté, co se jejich kamarád zranil. Rojnice se tedy opět rozvinula a pokračovala v hledání. V následujících deseti minutách našli i posledního člena z výpravy.

Obrázek 11: Zásah HS a Policie [Zdroj: Policie ČR]

Shrnutí akce: Po dvou a půl hodinách byla pátrací akce zdárně ukončena. Členové obou týmů uspořádali závěrečné sezení, na kterém zhodnotili svoji spolupráci. Jak jsem již v úvodu této kapitoly zmiňovala, sama jsem byla účastníkem cvičení. Zaujala jsem stanovisko v základním táboře štábu, kde bylo technické zázemí a řídily se odtud veškeré práce. Z tohoto pohledu mohu konstatovat, že práce záchranářů je v každém případě velmi obtížná, protože se potýkají s nepřízní počasí ve velmi těžkém horském terénu. Myslím si, že je jejich práce mnohdy nedoceněná, vzhledem k tomu, že zachraňují životy opravdu ve velmi nebezpečných podmínkách. [39]

ZÁVĚR

Horská služba jakožto záchranný sbor má v rámci integrovaného záchranného systému nepochybně své opodstatnění. Již z historického pohledu měla Horská služba vždy nezapustitelné místo při ochraně zdraví a životů lidí pohybujících se v horských oblastech. Činnost Horské služby je ze své povahy velice specifická a vyžaduje zcela profesionální přístup. Pracovní náplň je velmi náročná a navíc je většina aktivit vykonávána ve stížených podmínkách, čemuž odpovídá i odpovídající technické vybavení. V tomto ohledu patří Horská služba ČR v evropském měřítku ke špičce.

Velmi důležitým aspektem je postavení Horské služby v integrovaném záchranném systému, kdy se spolupodílí na zabezpečení záchranných a likvidačních prací. V rámci IZS je často služeb Horské služby využíváno při pátracích akcích Policie České republiky, jelikož disponuje odpovídajícím technickým vybavením a prostředky.

Horská služba při svém fungování naráží na řadu problémů, které v obecné rovině pramení především z nedostatku finančních zdrojů pro financování provozních potřeb. Peněžní prostředky z veřejných rozpočtů nejsou na takové úrovni, aby pokryly veškeré náklady a potřebné investice a tak jsou jedním z důležitých zdrojů financování peněžité dary od fyzických a právnických osob. Takový stav nelze považovat z dlouhodobého hlediska za koncepční a žádoucí. S modernizací horských středisek přibývá turistů a tím pochopitelně rostou i provozní náklady a nároky na personální obsazení jednotlivých stanic Horské služby. Nedostatečné personální pokrytí je dalším velkým problémem, který vyžaduje systémové řešení. Mnoho stanic nemá dostatečný počet záchranářů pro zabezpečení daných oblastí. Nicméně tento problém je důsledkem již zmiňovaného nedostatku finančních prostředků. K řešení těchto problémů je zapotřebí silnější legislativní opora, na kterou Horská služba stále čeká.

Slabá opora v zákoně je rovněž přitěžujícím faktorem pro fungování Horské služby. V České republice jednoznačně chybí zákon upravující práva a povinnosti členů Horské služby. Tento fakt práci záchranářů v praxi stěžuje. Zákazy ani doporučení nejsou díky absenci potřebné legislativy závazné povahy a nelze udělovat žádné sankční postihy, což působí značné potíže také při výkonu preventivní činnosti vedoucí ke snížení rizik.

Do budoucna bude dle mého názoru nutná také hlubší integrace v rámci integrovaného záchranného systému, aby se Horské službě dostávalo více pozornosti a bylo posíleno její

postavení, což si nepochybně zaslouží. Horská služba není veřejností zdaleka vnímána s takovou vážností, jako základní složky IZS, což je také do jisté míry omezujícím faktorem pro práci Horské služby. Přitom její role je v rámci IZS jednoznačně nezastupitelná. O tom jsem se měla možnost přesvědčit svou účastí na společném praktickém cvičení Horské služby a Policie ČR, kde bylo patrné, že bez účasti profesionálních pracovníků Horské služby by byla realizace pátracích a záchranných operací ve špatně přístupném terénu prakticky nemožná.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] NOVÁK, Tomáš. *Proti rozbouřeným živlům*. Praha: Revue, 2004. ISBN 80-900803-4-0.
- [2] VELIČKOVÁ, Leona. *Horská záchranná služba*. Zlín, 2003. Absolventská práce. Vyšší zdravotnická škola Zlín. Vedoucí práce Mgr. Andrea Bílková.
- [3] LAUCKÝ, Vladimír. *Speciální bezpečnostní technologie*. Vydání 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2009. ISBN 978-80-7318-762-0.
- [4] Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. [online]. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=350&CT1=0>
- [5] *Horská služba: Doporučení a informace* [online]. 2008 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.hscr.cz/attachments/HS-1-2008.pdf>
- [6] História Vysokých Tatier. *Horská záchranná služba* [online]. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.hzs.sk/horska-zachranna-sluzba/historia-vysoke-tatry/>
- [7] *Tatrzańskie ochotnitze pogotowie ratunkowe* [online]. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.gopr.pl/>
- [8] *Służba ratownicza* [online]. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.topr.pl/>
- [9] Geschichte des Alpenvereins. *Österreichischer Alpenverein* [online]. [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.alpenverein.at/portal/der-verein/geschichte/index.php>
Výroční zpráva 2012: Horská služba ČR, o. p. s. In: [online]. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl?subjektId=isor%3a600002120&dokumentId=O+113%2fSL38%40KSHK&klic=m lgrwa>
- [10] WATTS, Claire. *Záchranáři*. 1. Vydání, Praha: Fortuna Print, c2004, 63 s. ISBN 80-732-1139-4.
- [11] *Spolupráce Zdravotnické záchranné služby a horské služby při ošetřování raněných v nepřístupném terénu v oblasti Šumava*. Plzeň, 2013. Bakalářská práce. Západočeská Univerzita v Plzni, Fakulta zdravotnických studií. Vedoucí práce MUDr. Luděk Hejkal

- [12] Výroční zpráva 2012 Horská služba ČR, o. p. s. In: [online]. [cit. 2014-03-08].
Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl?subjektId=isor%3a600002120&dokumentId=O+113%2fSL38%40KSHK&klic=mlgrwa>
- [13] *Horská služba: Doporučení a informace* [online]. 2009 [cit. 2014-02-07]. Dostupné z: <http://www.hscr.cz/attachments/Horska-sluzba-2-2009.pdf>
- [14] Horská služba ČR. *Poslání a úkoly Horské služby ČR* [online]. [cit. 2014-02-15].
Dostupné z:
http://www.hscr.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=536&Itemid=9
- [15] *Horská služba: Doporučení a informace* [online]. 2010 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: <http://www.hscr.cz/attachments/Horska-sluzba-4-2010-pro-web.pdf>
- [16] ČERNÝ, Hynek. *Záchrana osob na zamrzlých hladinách*. 1. vydání v Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2010, 60 s. ISBN 978-80-7385-092-0.
- [17] KULÍŠEK, Bc. Martin. *Úloha Horské služby v IZS*. Zlín, 2010. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta aplikované informatiky. Vedoucí práce doc. Ing. Luděk Lukáš, CSc.
- [18] *Horská služba: Doporučení a informace* [online]. 2010 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://www.hscr.cz/attachments/Horska_sluzba_doporuceni-a-informace_03-2009_10_72dpi.pdf
- [19] *Učebnice horské služby* [online]. 2002 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://mail.kallib.cz/hs/>
- [20] Zákon o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2000, č. 239.
Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>
- [21] VIČAR, Dušan a Radim VIČAR. *Vybrané aspekty práva bezpečnosti a obrany České republiky*. Vydání 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2013, 103 s. ISBN 978-80-7454-279-4.
- [22] LOŠEK, Václav a Radim VIČAR. *Integrovaný záchranný systém*. Vyd. 1. Uherské Hradiště: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2013, 73, 20 s. ISBN 978-80-7454-287-9.

- [23] Zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In: *Sbírka zákonů ČR*. 2000, č. 240. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240>
- [24] ŠENOVSKÝ, Michail a Vilém ADAMEC. *Právní rámec krizového managementu: management záchranných prací*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 80-86634-67-1.
- [25] ANDRŠOVÁ, Alena. *Psychologie a komunikace pro záchranáře*. 1. vydání Praha: Grada, 2012. ISBN 978-802-4741-192.
- [26] KOVAŘÍK, Jaroslav a Marek SMETANA. *Základy civilní ochrany*. 1. vydání Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 147 s. ISBN 80-866-3485-X.
- [27] ŠENOVSKÝ, Michail, Vilém ADAMEC a Zdeněk HANUŠKA. *Integrovaný záchranný systém*. 2. vydání. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007, 157 s. ISBN 80-866-3465-5.
- [28] Ústní sdělení [Mirek Černý, stanice HS Horní Morava]
- [29] *Horská služba: Doporučení a informace* [online]. 2013 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.hscr.cz/attachments/Horska-sluzba-07-web.pdf>
- [30] Ústní sdělení [Mgr. Milan Gracias, Červený Potok]
- [31] Zákon občanský zákoník. In: *Sbírka Zákonů ČR*. 2012, č. 89. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
- [32] Jeseníky. *Historie Jeseníků* [online]. [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: <http://www.navstivtejeseniky.cz/vice-o-jesenikach/historie>
- [33] Dolní Morava: Povodňový plán obce. *Charakteristika zájmového území* [online]. [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: http://www.edpp.cz/dmo_charakteristika-zajmoveho-uzemi/
- [34] *Turistická oblast Kralický Sněžník: Dolní Morava* [online]. [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: <http://www.kralickysneznik.net/lokalita/10/Dolni-Morava>
- [35] SKŘEHOT, Petr a Jan BUMBA. *Prevence nehod a havárií: 2. díl: mimořádné události a prevence nežádoucích následků*. Vydání 1. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, 2009, 595 s. ISBN 978-80-86973-73-9.

- [36] Zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2000, č. 258. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>
- [37] IDNES.cz/Liberecký kraj: Krkonošské laviny zabily už přes 400 lidí, ukazují historické kroniky. [online]. [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: http://Liberec.idnes.cz/krkonosske-laviny-zabily-uz-pres-400-lidi-ukazuji-historicke-kroniky-1gx-/Liberec-zpravy.aspx?c=A110120_1518084_liberec-zpravy_oks
- [38] ŠEFČÍK, Vladimír. *Analýza rizik*. Vydání 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2009, 98 s. ISBN 978-807-3186-968.
- [39] VAVŘINOVÁ, Jitka. *Společný výcvik policistů a horské služby* [online]. 2014 [cit. 2014-03-07]. Dostupné z: <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi-z-policejního-deniku/237698/spolecny-vycvik-policistu-a-horske-sluzby.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

DAV	Německý alpský spolek
GOPR	Polské horské sdružení
GPS	Global position system
HS	Horská služba ČR
HZS	Hasičský záchranný sbor
IKAR	Mezinárodní federace záchranných služeb
IZS	Integrovaný záchranný systém
KČT	Klub českých turistů
KPJ	Krajská pořádková jednotka
KŘP PaK	Krajské ředitelství policie Pardubického kraje
KÚ	Katastrální území
LZS	Letecká záchranná služba
m n. m.	metrů nad mořem
MKE	Uhorsko karpatský spolok
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MV	Ministerstvo vnitra
NPR	Národní přírodní rezervace
o. p. s.	Obecně prospěšná společnost
o. s.	Občanské sdružení
OeAV	Rakouská alpská asociace
TOPR	Tatranská dobrovolnická záchranná služba
ZZS	Zdravotnická záchranná služba

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Znak Slovenské Horské služby [Zdroj: www.hzs.sk]	14
Obrázek 2: Znak Polské Horské služby [Zdroj: www.gopr.pl]	15
Obrázek 3: Znak Grupy Karkonoskie [Zdroj: www.gopr.org]	15
Obrázek 4: Znak Rakouské Horské služby [Zdroj: www.koralpe.at].....	17
Obrázek 5: Znak Horské služby ČR [Zdroj: www.hscr.cz]	18
Obrázek 6: Schéma Horské služby ČR, o. p. s. [Zdroj: www.hscr.cz].....	19
Obrázek 7: Jesenická oblast [Zdroj: www.cs.wikipedia.org]	37
Obrázek 8: Obec Dolní Morava [Zdroj: www.ubytovani-dolni-morava.cz]	39
Obrázek 9: Ošetřovna na stanici HS Horní Morava [Zdroj: Vlastní]	43
Obrázek 10: Terénní čtyřkolka HS Horní Morava [Zdroj: Vlastní]	44
Obrázek 11: Zásah HS a Policie [Zdroj:].....	61
Obrázek 12: Sjezdovka A (černá) Dolní Morava [Zdroj: Vlastní]	76
Obrázek 13: Sněžné skútry HS Horní Morava [Zdroj: Vlastní]	76
Obrázek 14: Zásah LZS [Zdroj: HS].....	77
Obrázek 15: Socha slona, vrchol Kralického Sněžníku [Zdroj: www.dolnimorava.cz].....	77
Obrázek 16: Formulář záznamu o zásahu [Zdroj: Horská služba]	78

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Základní dělení lavin [Zdroj: www.hscr.cz].....	49
Tabulka 2: Míra rizika [Zdroj].....	51
Tabulka 3: Metoda „PNH“, rizika v zimě [Zdroj: Vlastní]	52
Tabulka 4: Metoda „PNH“, rizika v létě [Zdroj: Vlastní]	52
Tabulka 5: Vnitřní část SWOT analýzy HS ČR, o. p. s. [Zdroj: Vlastní].....	52
Tabulka 6: Vnější část SWOT analýzy HS ČR, o. p. s. [Zdroj: Vlastní].....	54
Tabulka 7: Zásahy dle oblastí za období od 1. 11. 2011 do 31. 10. 2012 [Zdroj: www.hscr.cz]	55

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Procentuální poměr zásahů podle oblastí za období 1. 11. 2011 do 31. 10. 2012 [Zdroj: Vlastní]	56
Graf 2: Zásahy v okrsku Dolní Morava za období od 15. 12. 2008 do 15. 12. 2013 [Zdroj: Vlastní]	56
Graf 3: Zásahy v okrsku Dolní Morava za sezónu 2014 [Zdroj: Vlastní]	57
Graf 4: Zásahy v okrsku Dolní Morava za sezónu 2013 [Zdroj: Vlastní]	57

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Desatero zásad bezpečného chování při pohybu v horském terénu

[Zdroj: www.hzs.sk]

Příloha P II: Ceník Horské služby ČR, o. p. s. [Zdroj: www.hscr.cz]

Příloha P III: Fotodokumentace

Příloha P IV: Formulář záznamu o zásahu

PŘÍLOHA P I: DESATERO ZÁSAD BEZPEČNÉHO CHOVÁNÍ PŘI POHYBU V HORSKÉM TERÉNU

Desatero zásad bezpečného chování při pohybu v horském terénu.

1. Vždy pečlivě naplánovat trasu túry a vybavení na ni (nezapomenut na léky). Túru plánovat podle fyzické a psychické kondice nejslabšího ze skupiny.
2. S předstihem získat co nejvíce informací o prognóze počasí, sněhové a lavinové situace.
3. Před odchodem na túru předat informace o trase a předpokládané době návratu. Tempo na túře zvolit podle nejslabšího ze skupiny
4. Správně používat mapu, znát druhy značení turistických cest specifické pro jednotlivá pohoří.
5. Znat typy výstražných tabulí a jejich význam.
6. Nepohybovat se mimo značené cesty.
7. Mít s sebou lékárníčku a v případě potřeby umět poskytnout první pomoc
8. Znat kontakty na Horskou službu, nebo na Zdravotní záchrannou službu. Mít vždy nabitý a zapnutý mobilní telefon.
9. Znat zásady chování pro případ zbloudění, pádu laviny, nebo zřícení v exponovaném terénu.
10. Nikdy nepodceňovat hory a nevystavovat nezodpovědným chováním do nebezpečí sebe ani ostatní.

PŘÍLOHA P II: CENÍK HS ČR

Horská služba ČR, o.p.s.

Preisliste der Leistungen Bergwacht der Tschechischen Republik Pricelist of the Mountain Rescue of the Czech Republic Ceník speciálních výkonů Horské služby ČR, o.p.s.

1.		Einsatz der Bergwacht in der Station der Bergwacht	35 €
		Treatment at the Mountain Rescue Station	
		Zásah HS na stanici Horské služby	
2.		Einsatz der Bergwacht außerhalb der Station der Bergwacht bis zu 3 km zum/vom Einsatzort und bis zu 3 Einsatzkräften	170 €
		Treatment and transport from/to the place of the accident, less than 3 km and up to 3 members of the Mountain Rescue staff	
		Zásah HS mimo stanici Horské služby do 3 km z/do místa zásahu a do 3 záchranářů.	
3.		Einsatz der Bergwacht außerhalb der Station der Bergwacht, mehr als 3 km zum/vom Einsatzort oder es beteiligen sich 4 - 10 Einsatzkräfte am Einsatz	345 €
		Treatment and transport from/to the scene of the accident, more than 3 km or between 4 to 10 members of the Mountain Rescue staff	
		Zásah HS mimo stanici Horské služby nad 3 km z/do místa zásahu nebo se zásahu zúčastní od 4 do 10 záchranářů	
4.		Bei Einsätzen von mehr als 10 Einsatzkräften wird zur Grundgebühr gemäß Punkt 3 hinzugerechnet • pro Person und pro angefangener Std. einschließlich notwendiger Transport	10 €
		Operation with more than 10 members of the Mountain Rescue Service staff as additional costs to Point 3 • per every person and per every started hour, including transportation	
		Při nasazení více než 10 záchranářů se připočte k základní sazbě v bodě 3. ceníku • za osobu a za každou započatou hodinu zásahu včetně nutných transportů	

Alle Preise sind ohne Umsatzsteuer • All prices are without VAT • Všechny ceny zde uvedené jsou bez DPH
Gültigkeit ab 01.12.2008 • Valid from December 1st, 2008 • Platnost od 1.12.2008

Mgr. Jiří Brožek
Director - Hauptmann
Horská služba ČR, o.p.s.

Sídlo společnosti
Špindlerův Mlýn 260 • 543 51 Špindlerův Mlýn
tel/fax: +420 499 433 230 • www.horskaslužba.cz

Společnost je zapsána v rejstříku obecně prospěšných společností vedeným Krajským soudem v Hradci Králové oddíl O, vložka 113
Bankovní spojení: GEMB a.s., č.ú. 171922771/0600 • IČO: 27467759 • DIČ: CZ27467759

PŘÍLOHA P III: FOTODOKUMENTACE

Obrázek 12: Sjezdovka A (černá sjezdovka), Dolní Morava [Zdroj: Vlastní]

Obrázek 13: Sněžné skútry HS Horní Morava [Zdroj: Vlastní]

Obrázek 14: Zásah LZS [Zdroj: HS]

Obrázek 15: Socha slona, vrchol Kralického Sněžníku [Zdroj: www.dolnimorava.cz]

PŘÍLOHA P IV: FORMULÁŘ ZÁZNAMU O ZÁSAHU

HORSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY
Mountain Rescue Service of the Czech Republic
Bergrettungsdienst der Tschechischen Republik

ZÁZNAM O ZÁSAHU číslo
(Record of Action No. / Einsatz-Protokoll Nr.)

Oblast <small>(Area/Gebiet)</small>	Okresek <small>(County/Kreis)</small>	Lokalita <small>(Location/Ort)</small>	Zahájení - datum <small>(Start Date/Beginn Datum)</small>	čas <small>(Time/Zeit)</small>	Ukončení - datum <small>(End Date/End Datum)</small>	čas <small>(Time/Zeit)</small>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Jméno (Name/Vorname) Příjmení (Surname/Name)

muž
(Male/Mann)
 žena
(Female/Frau)

Adresa (Address/Anschrift) PSC (Postal code/PLZ)

Datum narození (Date of Birth/Geburtsdatum) Státní příslušnost (Nationality/Staatsangehörigkeit)

Položka ceníku (Item in Price list/Posten der Preisliste) +

Průběh nehody, str. popis zranění (Course of accident, description of action/Unfallverlauf, Beschreibung der Aktion)

Použitý materiál (Material Utilized/Verbrauchtes Material)

Počasí (Weather conditions/Wetter)

°C	Oblačnost	Srážky intenzita	Větr síla
<input style="width: 30px;" type="text"/>	<input style="width: 30px;" type="text"/>	<input style="width: 30px;" type="text"/>	<input style="width: 30px;" type="text"/>

Ošetření (Treatment/Behandlung) místo (Place/Ort) čas (Time/Zeit) /

Předání (Handover/Übergeben) komu / kam (to whom/whom - wohin) čas (Time/Zeit) /

Činnost při nehodě (Activity during accident/Tätigkeit beim Unfall)

☐ Cyklistika (Cycling/Radsport)	☐ Zářeh HS (Action of MRS/Einsatz der Bergwacht)	☐ Výzva od
☐ Horolezectví (Mountain Climbing/Bergsteigen)	☐ Hledačka (Searching/Suchaktion)	☐ 155
☐ Jiné (Other/andere)	☐ Lavina (Avalanche/Lawine)	☐ 112
☐ Lyžování běžecké (Cross-Country Skiing/Skilauten)	☐ Nemoc (Sickness/Krankheit)	☐ 158
☐ Lyžování sjezdové (Downhill Skiing/Skilahren)	☐ KPR - (Resuscitation/Reanimation)	☐ Sportovní areál
☐ Paragliding	☐ Úraz (Accident/Unfall)	☐ Z místa události
☐ Pěší turistika (Hiking/Wandern)	☐ Vyprošování (Disengagement/Befreiung)	☐ Ostatní
☐ Snowboarding	☐ Pouze transport (Only transport/nur transport)	
☐ Převážní zařízení (Transport Equipment/Fahrzeugbau)		

Transport

☐ LZS	☐ netransportován (not transported/nicht transportiert)
☐ Nosítka (stretcher/Bahre)	☐ Sání (sledge/Schlitten)
☐ Vozidlo HS <input style="width: 30px;" type="text"/> km	
<small>(MRS vehicle/Fahrzeug der Bergwacht)</small>	

Druh poranění (Type of injury/Art der Verletzung)

☐ Bezvědomí (Unconsciousness/Bewusstlosigkeit)	☐ Poranění kloubu (Joint injury/Gelenkverletzung)
☐ Jiné (Other/andere)	☐ Rána (Wound/Wunde)
☐ Mrtvý (Dead/tot)	☐ Zhmoždění (Bruise/Quetschung)
☐ Zlomenina (Fracture/Bruch)	

Místo poranění označit křížkem

Zavazuji se k zaplacení nákladů spojených se zásahem Horské služby, nutných k mému ošetření.
I promise to pay the costs related to the action of Mountain Rescue needed for my treatment.
Ich verpflichte mich, die Kosten des zu meiner Behandlung notwendigen Einsatzes der Bergwacht nach Erhalt der Rechnung zu bezahlen.

Zákonný zástupce (nepřetvořil návštěvníci) nebo svědek (může být druhý člen HS)
Statutory Representative (visiting minors) or Witness (may also be another member of MRS)
Gesetzlicher Vertreter (bei minderjährigen Besuchern) oder Zeuge (kann auch anderer Mitglied der Bergwacht sein)

Jméno (Name/Vorname) Adresa (Address/Anschrift) Podpis (Signature/Unterschrift)

Vyhotovil (Filed out by/Ausgefertigt von) Datum (Date/Datum) / / Podpis (Signature/Unterschrift)

Jména účastníků akce/ošetření (Names of those evolved in rescue action/Namen der Teilnehmer der Aktion - Behandler) Podpis (Signature/Unterschrift)

Nebyla přijata finanční hotovost Podpis zraněného
Any cash wasn't received/Keine Barzahlung erhalten (Signature of Wounded/ Unterschrift des/der Verletzten)

Obrázek 16: Formulář záznamu o zásahu [Zdroj: Horská služba]

